MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

BEDÝNKY PŘÍBĚHŮ VELKÁ BRITÁNIE

METODICKÉ A PRACOVNÍ LISTY
pro 6.–8. ročník

Jak pracovat s metodickými materiály?

Dostávají se Vám do rukou metodické materiály pro práci s žáky – **Bedýnky příběhů,** které vycházejí z dlouhodobého projektu InBáze zaměřeného na realizaci multikulturních vzdělávacích programů ve školách a dalších veřejných prostorech. Kultura konkrétních zemí je žákům a dospělým přiblížena pomocí vyprávění pohádek, povídání o zemi a výtvarných dílen, na nichž mají účastníci možnost své zážitky zpracovat pomocí tradičních materiálů a technik dané země.

Veškeré naše zkušenosti z realizace stovek programů v pražských i mimopražských školách jsme se snažili vložit do následujících metodických materiálů a předkládáme Vám metodiku zaměřenou na **Velkou Británii.**

Materiály jsou zpracované jako inspirace v rámci **průřezového tématu multikulturní výchova** a mají sloužit jako odrazový můstek k poznávání jiných kultur. Každý z nás má svůj vlastní postoj a přístup k výuce a při kontaktu s žáky jim také předáváme své zkušenosti a názory, proto při práci s metodikou můžeme volit a upravovat aktivity a témata, která nás zajímají a jsou vhodná pro konkrétní věk a danou skupinu žáků, se kterou právě pracujeme. Časová dotace u aktivit je také orientační, a je třeba ji vždy zvážit a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

Metodické materiály mají několik částí. **Kultura a jazyk** konkrétních zemí **jsou žákům přiblíženy pomocí pohádek (lidových nebo autorských)**, které pomáhají poznat osobitost země a představují tak důležitý **pramen k pochopení identity lidí**, kteří z ní pocházejí. Dále jsou v metodice informace o dané zemi zpracované do jednotlivých předmětů: *Český jazyk, Matematika, Přírodopis, Zeměpis, Dějepis, Výtvarná výchova, Anglický jazyk, Hudební výchova.*

V materiálech **najdeme pracovní listy s nejrůznějšími úkoly**, pohybové a výtvarné činnosti, ale i hudební a divadelní aktivity, jazykové hry, audionahrávky a video ukázky, odkazy na tipy a zajímavosti. Tyto aktivity jsou představeny s využitím **různých výukových metod a strategií,** jako jsou například: skupinová, párová a samostatná práce, didaktická hra, zážitková metoda, projektové vyučování, prezentace, výklad, diskuse, čtení, pozorování, předvídání, brainstorming, poslech a imitace a další.

Jedná se o **určitý návod,** jak s informacemi o konkrétní zemi pracovat, ale není nutné se snažit zařadit do výuky všechny aktivity a striktně dodržovat navržené postupy a instrukce. **Metodika funguje jako celek** a jednotlivé oblasti jsou vzájemně provázány, **ale také ji můžeme rozdělit na jednotlivé části** a pracovat s nimi zvlášť v průběhu roku.

Přejeme příjemnou zábavu při práci s metodikou.

METODICKÉ LISTY – ČESKÝ JAZYK (PL 1–2)

Mezioborové vztahy:	Anglický jazyk, Občanská výchova, Výtvarná výchova
Výukové metody a strategie:	výklad, vyprávění, čtení, brainstorming, řízená diskuse, samostatná práce, práce s textem, skupinová práce, grafické a výtvarné činnosti, projekce (video), diskuze, projektové vyučování
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	opakování čtenářských strategií, vyhledávání informací v textu, prezentace a poznávání cizí kultury skrze příběh (popis hrdinů), porozumění čtenému textu, rozvoj slovní zásoby, charakteristika hrdinů příběhu, příprava a realizace prezentace, zásady kultivovaného projevu, technika, připravený projev na základě poznámek, základy studijního čtení, zásady komunikace, dialog, zpětná vazba a slovní hodnocení
Pomůcky:	kniha Roald Dalh: Karlík a továrna na čokoládu, pracovní listy **(PL1–2)**, papíry/čtvrtky formátu A4, ukázka z filmu Karlík a továrna na čokoládu (Charlie and the Chocolate Factory, 2005, 115 min, režie – Tim Burton), psací potřeby, popř. lepící štítky

Postup:

1. Vyučovací hodina

1) Hodinu začneme úvodem do tématu multikulturní výchovy diskusí na následující téma:

Před několika lety dělal jeden známý britský deník anketu mezi čtenáři o tom, „Co to znamená být Brit?“. Zvítězil následující lehce ironický výrok jednoho britského čtenáře švýcarského původu:

„Being British is about driving a German car to an Irish pub for a Belgian beer, then travelling home, grabbing an Indian curry or a Turkish kebab to enjoy whilst sitting on Swedish furniture and watching American shows on a Japanese TV… oh and the most most British thing of all?… being suspicious of anything foreign.“

„Být Britem znamená zajet si německým autem do irské hospody na belgické pivo a při cestě domů si objednat dovoz indického kari nebo tureckého kebabu, které si vychutnáte, zatímco doma na švédské pohovce sledujete americké pořady na japonské televizi… ach a vůbec ze všeho nejbritštější je?... být značně podezřívavý vůči čemukoli cizímu.“

Jak mu rozumíš? Můžeš uvést vlastní příklad něčeho „cizího“, co se v dnešním globalizovaném světě stalo „typicky českým“?

Postřehy se žáky probereme formou třídní debaty/diskuse.

2) Dále rozdále **PL1** a společně si přečteme stručný životopis **Roalda Dahla** a také zajímavost z jeho života. S žáky prodiskutujeme, s kolika odlišnými zeměmi/ kulturami byl Dahlův život spjat (Velká Británie, Norsko, východní Afrika, USA). Dahlův životopis spolu s úvodním citátem nám poslouží jako úvod do tématu multikulturní výchovy.

3) Nyní pustíme žákům upoutávku z filmu **Karlík a továrna na čokoládu** a stručně nastíníme **děj knihy**. Chudý chlapec Karlík a další čtyři děti se mohou díky Zlatému kupónu zúčastnit prohlídky ve Wonkově továrně na čokoládu. Zažívají zde neuvěřitelná dobrodružství. Každé z dětí (kromě Karlíka) zde projeví svou nepěknou povahu a je potrestáno. Karlík se stává příštím majitelem továrny. Po videoukázce vyzveme žáky, aby samostatně vypracovali **úkol č. 1 a 2**, poté následuje společná kontrola.

U **úkolu č. 2** vyzveme žáky, aby svými slovy řekli, jací hrdinové knihy vlastně jsou. Poté sami sebe představí podle vzoru.

Poznámka k PL2: PL2 rozvíjí nejen čtenářskou gramotnost a schopnost žáků charakterizovat knižní postavy, ale také sebereflexi ve formě uvědomění si vlastních zlozvyků. Ukázky z knihy je možné využít v propojení s osobnostní a sociální výchovou, kdy si žák uvědomuje své silné a slabé stránky (a svých vrstevníků a kamarádů). Úkoly přispívají k rozvoji kritického myšlení a k povědomí o základních mravních hodnotách v rodině i ve společnosti. Pracovní list je vhodný pro procvičování popisu osoby, zaznamenávání vlastních dojmů z četby.

4) Rozdáme **PL2**. **Úkol č. 3** řeší žáci ve skupině. Žáky (po dohodě) rozdělíme do pěti skupin (příp. je možné pracovat i individuálně) a rozdáme jim pracovní listy. Pro tuto aktivitu je vytvořeno pět verzí **PL2**, které se liší **ukázkou z knihy**. Každý list obsahuje text vztahující se k jednomu z dětských hrdinů knihy. Hlavní hrdinové příběhu jsou: August Gdoule – hltoun a nenasyta, Fialka Garderóbová – přebornice ve žvýkání gumy, Veruka Saltini – rozmazlená hrdopýška, Miky Telekuk – televizní telátko,

Karlík Bucket – správný kluk. První část ukázky líčí chování dětí před vstupem do továrny, druhá část ukázky jejich chování při exkurzi v čokoládovně. Každá skupina přečte text a vypíše si z textu poznámky. K tomuto použije šablonu perníkového panáčka zvětšenou na papír/čtvrtku ve formátu A4, s vystřiženým fotem vybraného dětského hrdiny. Žáci použijí fixy, barevné pastelky, lepící štítky atd. a společně vytvoří plakát, pomocí kterého představí vybraného literárního hrdinu třídě. Žáci by měli popsat chování dětí, jejich vzhled, i to, čím se prohřešily v továrně. V případě, že žáci nestihnou plakáty vytvořit, mohou je dokončit na začátku příští hodiny.

Tipy pro pedagogy:

- Pro frontální/individuální výuku je možné vybrat jen jednu z dětských postav, popř. porovnat dva hlavní hrdiny mezi sebou (např. Karlík a Veruka, Karlík a August atd. – Karlík by měl vždy sloužit jako vzor).
- Pro pokročilejší studenty angličtiny a pro zahrnutí anglického jazyka do výuky v rámci mezipředmětových vztahů je možné pro ilustraci hlavních hrdinů použít následující odkazy na youtube.com v angličtině: **Augustus**, **Violet**, **Veruca**, **Mike**, **Charlie**
- Pro detailnější práci s textem mohou žáci v textu vyhledat situace, ze kterých jasně vyplývají povahové rysy jednotlivých hrdinů (např. tiše se odkradl k řece a teď klečel na břehu, nabíral si plné hrsti teplé rozehřáté čokolády a hltavě ji zunkal.... neposlušný, nenasytný, lakomý).

2. Vyučovací hodina

1) Začátek hodiny využijeme k rekapitulaci probraných faktů o autorovi (Roald Dahl), knize/díle (Karlík a továrna na čokoládu), připomenutí si hlavních charakterových vlastností všech pěti dětských postav a k dokončení plakátů z minulé hodiny.

2) Následuje prezentace skupinové práce před zbytkem třídy. V této fázi hodiny jsou žáci pedagogem vedeni jak k **hodnocení ostatních**, tak i k **sebehodnocení**. Instruujeme žáky, aby si během vystoupení spolužáků dělali poznámky, případně můžeme stanovit určitá kritéria, která budou žáci hodnotit (informační hodnota, gramatická správnost, grafické ztvárnění, kvalita projevu…apod.).

3) Po odprezentování všech plakátů se žáci/skupiny na základě stanovených kritérií vzájemně hodnotí. Žáci se učí efektivně pracovat s technikami sebehodnocení a vrstevnického hodnocení a také konstruktivně přijímat a poskytovat formativní zpětnou vazbu.

Tipy pro pedagogy: Poskytování **vrstevnického hodnocení** vyžaduje nácvik, protože je provázáno emocemi, a důležité je zejména bezpečné třídní klima. Odborníci zdůrazňují, že pravidla nebo kritéria, která tento proces provázejí, jsou velmi podstatná. Ideálně jsou tvořena spolu se žáky, což

zvyšuje šanci na jejich respektování. Základem vrstevnické zpětné vazby je vždy respektující komunikace. Zpětná vazba se váže na proces učení i na výsledek, hodnocení by mělo být zaměřeno výhradně na vykonanou práci a ne na osobu spolužáka. Ocenění i kritika vycházejí z argumentace na základě předem stanovených kritérií, hodnocení obsahuje vždy alespoň jedno ocenění práce. Více o efektivním vrstevnickém hodnocení **ZDE**.

4) Na závěr žáci v rámci diskuze porovnají charaktery jednotlivých postav. V této fázi se také otevírá možnost diskuze o vlastním chování a o pravidlech slušného chování obecně.

film Karlík a továrna na čokoládu, 2005

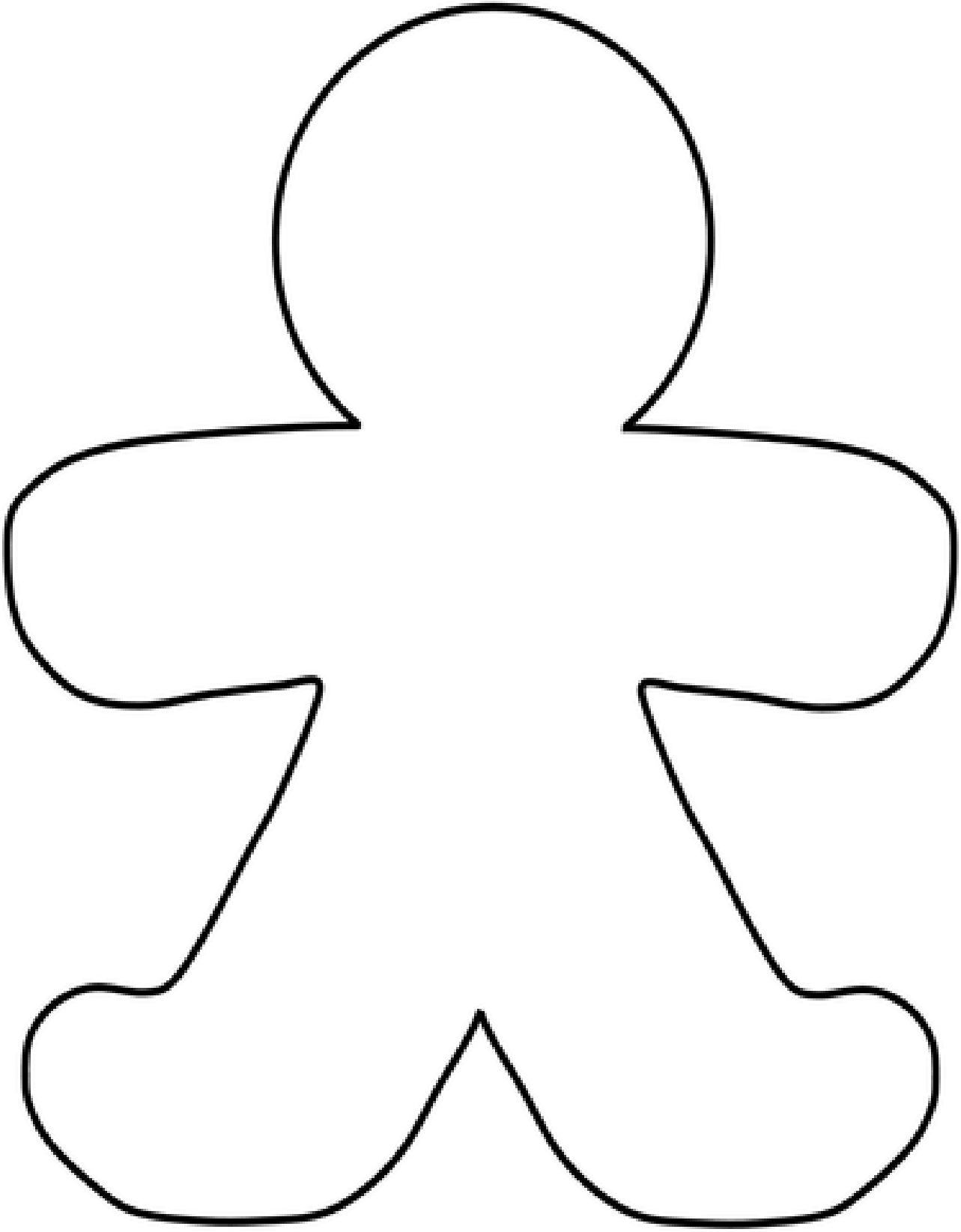

ONKA

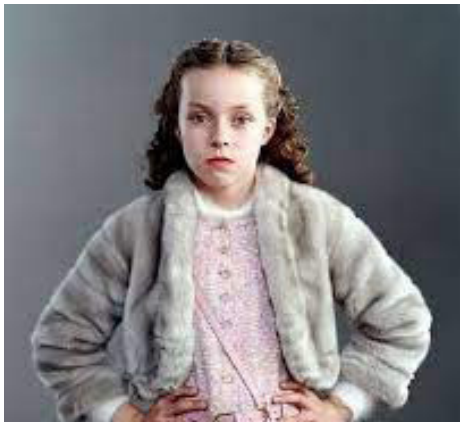

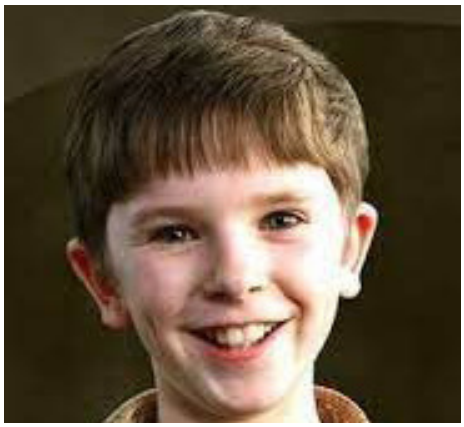

ONKA

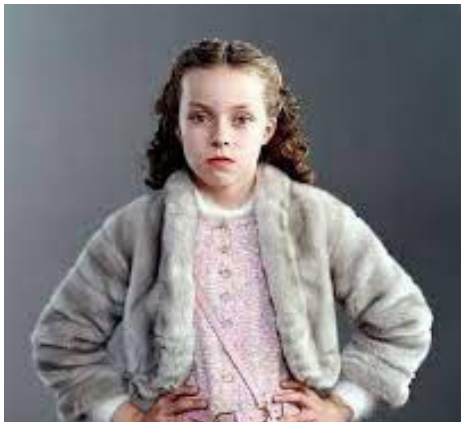

Téma: Roald Dahl – Karlík a továrna na čokoládu

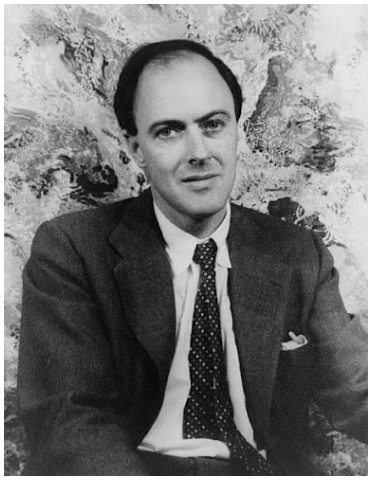

Roald Dahl (13. září 1916 – 23. listopadu 1990) byl **britský** romanopisec, povídkář a scenárista **norského** původu, známý především svou tvorbou pro děti a mládež. Do popředí se dostal ve čtyřicátých letech 20. století a stal se jedním z nejprodávanějších autorů na světě.
Dětství prožil na internátních školách, v nichž byl často obětí šikany. Po dokončení školy nastoupil u firmy Shell a stal se jedním z obchodních zástupců pro oblast **východní Afriky**. Za druhé světové války sloužil jako stíhací pilot RAF a poté jako asistent hlavního leteckého atašé v **USA**. Po válce se Roald živil výhradně psaním povídek a románů, napsal i několik filmových scénářů. Zemřel na leukémii ve věku 74 let.

Mezi jeho nejpopulárnější díla patří **Karlík a továrna na čokoládu, Jakub a obří broskev, Matylda a Čarodějnice.**

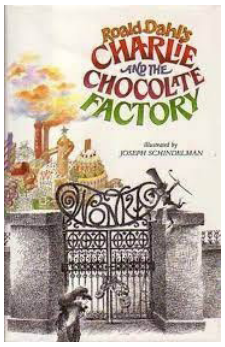

Věděli jste, že…?

V době, kdy byl Roald Dahl na internátní škole, jedna z firem na výrobu čokolády tam posílala vzorky k otestování. Žáci tedy měli možnost ochutnávat různé čokolády a poté je hodnotit. Dvě firmy spolu tehdy „bojovaly“ o přízeň mezi lidmi. Posílaly své zaměstnance jako špiony, aby odhalily výrobní tajemství. Tímto se prý nechal Roald Dahl inspirovat k napsání Karlíka a továrny na čokoládu.

Úkol č.1

Roald Dahl byl pojmenovaný podle člověka, který jako první dosáhl jižního pólu. Doplň jeho jméno.

R_ _ _ _ A_ _ _ _ _ _ _

Úkol č. 2

Přečti si ukázku ze začátku knihy (dole), kde jsou představeni hlavní hrdinové knihy. Poté v krátkosti představ sám/samu sebe podobným způsobem.

HLAVNÍ HRDINOVÉ PŘÍBĚHU:
August Gdoule – hltoun a nenasyta
Fialka Garderóbová – přebornice ve žvýkání gumy
Veruka Saltini – rozmazlená hrdopýška
Miky Telekuk – televizní telátko
Karlík Bucket – správný kluk

To jsem já: _____

August Gdoule – 1. část

Hned na druhý den byl nalezen první Zlatý kupón. Objevil ho chlapec jménem August Gdoule a večerník pana Bucketa přinášel na první stránce jeho velkou fotografii. Byl na ní devítiletý kluk tak děsně tlustý, že vypadal jako nafouknutý mocnou hustilkou. Tělo měl oplácané sádelnatými faldy a z obličeje jako nakynutá koule těsta zírala na svět malá hamižná očička, ne větší než dvě hrozinky. Město, kde August bydlel – stálo v novinách – šílelo nad svým hrdinou radostí. Ze všech oken vlály prapory, školní děti dostaly mimořádné volno a na Augustovu počest byla dokonce uspořádána vojenská přehlídka.

„Já prostě věděla, že August najde Zlatý kupón," prohlásila jeho maminka novinářům. „Sní každý den takovou spoustu čokolád, že by ani nebylo možné, aby jeden nenašel. Jídlo je totiž jeho koníček, víte? O nic jiného se nezajímá. Ale pořád je to lepší, než kdyby byl chuligán a střílel prakem a tak, že ano? A já vždycky říkám, že by tolik nejedl, kdyby to nepotřeboval pro svou výživu. Ostatně jsou to samé vitamíny. Strašně se už na návštěvu té báječné továrny těší. Bude to vzrůšo. Jsme na našeho Augusta strašně pyšní."

August Gdoule – 2. část

August Gdoule, jak se od něho ostatně dalo čekat, se tiše odkradl k řece a teď klečel na břehu, nabíral si plné hrsti teplé rozehřáté čokolády a hltavě ji zunkal.

Když se pan Wonka otočil a uviděl, co to August Gdoule tropí, úzkostlivě se rozkřičel: „Ach, ne, ne! Prosím tě, Auguste, prosím tě! Snažně tě prosím, nedělej to! Mé čokolády se lidské ruce nesmějí dotknout!"

„Auguste!" volala paní Gdoulová. „Neslyšíš, co ti pán říká? Okamžitě běž od té řeky pryč!" „To je strašná dobrota," řekl August, nedbaje maminky ani pana Wonky. „Páni, mít tady tak kýbl, abych se mohl napít pořádně!"

„Auguste!" křičel pan Wonka, rozčileně poskakoval a šlehal svou hůlkou do vzduchu, „okamžitě přestaň! Umažeš mi čokoládu!"

„Auguste!" křičela paní Gdoulová.

„Auguste!" křičel pan Gdoule.

Ale August byl ke všemu hluchý. Naslouchal jen žádostivému hlasu svého nenasytného žaludku. Ležel na zemi jak široký tak dlouhý, hlavu vystrčenou daleko nad řeku, a chlemtal čokoládu jako pes.

„Auguste!" pištěla paní Gdoulová. „Vždyť tou svou hroznou rýmou nakazíš aspoň milión lidí!"

„Pozor Auguste!" zařval najednou pan Gdoule. „Nakláníš se moc daleko!"

Pan Gdoule měl pravdu. Vzápětí se ozval výkřik, potom žblunknutí, a August Gdoule byl v řece. A v příštím okamžení zmizel pod hnědou hladinou.

Fialka Garderóbová – 1. část

„Normálně jsem zatížená na žvejdy," ječela na celé kolo, „ale když jsem se dozvěděla o kupónech pana Wonky, nechala jsem žvejdu žvejdou a vrhla jsem se na čokolády. Co kdyby se na mě usmálo štěstí, řekla jsem si. Ale teď jsem se zase vrátila ke žvejdám. Já žvejdy prostě zbožňuju. Nevydržela bych to bez nich. Prožvejkám celý den, snad jen krom těch pár minut, kdy sedím u jídla, to si pak vyndám žvejdu z pusy a přilepím si ji za ucho, abych ji měla po ruce. Nemít jenom na moment v puse aspoň ždibec gumy, necítila bych se prostě ve své kůži, na mou duši. Maminka říká, že se pro slečnu nehodí, aby od rána do večera žvejkala gumu, že je to ošklivé, když pořád melu čelistma, ale já s ní nesouhlasím. Ostatně ona mě nemá co kritizovat, když to chcete vědět. Jí se čelisti taky za celý den nezastaví, jak na mě pořád jenom křičí a ječí."

„Tak už dost, Fialko," ozvala se z protějšího kouta pokoje paní Garderóbová. Stála tam na klavíru, aby ji dav neušlapal.

„Uklidni se, matko, tolik jsem zas neřekla," houkla na ni slečna Garderóbová. „A teď vám povím něco opravdu senzačního. Tenhle kousek žvejdy, co mám zrovna v puse, žvejkám už víc jak tři měsíce v jednom kuse. Znamená to určitě světový rekord. Překonala jsem tím výkon mé nejlepší přítelkyně, slečny Kornélie Princmetálové. To byste koukali, jak se vztekala. Teď je tahle žvejda mým největším pokladem. V noci si ji lepím na sloupek u postele a ráno je stejně dobrá, jako byla večer – snad jen ze začátku trochu tvrdá, ale když párkrát pořádně žvejknu, za chvíli je zas vláčná.

Fialka Garderóbová – 2. část

„Jak to myslíte, že je v té žvejdě rajská polívka, hovězí pečeně a borůvkový koláč?" zeptala se nedůvěřivě Fialka Garderóbová.

„Kdybys ji začala žvýkat," řekl pan Wonka, „měla bys k obědu tyto tři chody. Je to čirá fantazie! Vyloženě cítíte, jak vám jídlo klouže hrdlem do žaludku. Vychutnáváte každé sousto! A najíte se do sytosti. Podle norem správné výživy! Je to prostě senzace!" (…)

„Já tu žvejdu chci!" řekla umíněně Fialka.

„To přece není žádná hloupost."

„Já bych ti to neradil," řekl tiše pan Wonka. „Víš, není to pořád to pravé. Má ještě nějaké ty háčky…"

„Ále, to jsou jenom pindy!" odsekla Fialka a znenadání, dřív, než ji pan Wonka mohl zadržet, vymrštila baculatou ruku a vytáhla plátek žvýkačky ze zásuvky a strčila si ho do pusy. A v příštích chvílích ji už přemílala ve svých vytrénovaných čelistech jako mezi dvěma žernovy. (…)

Pro Fialku však nebylo záchrany. Její tělo natékalo a měnilo se takovou rychlostí, že již za necelou minutu vypadalo jako ohromný modrofialový balón – vlastně jako obrovská borůvka – a z Fialky Garderóbové zbývaly pouze tenounké nožičky a ručičky, směšně trčící do stran, a malinká hlavička nahoře.

Veruka Saltini – 1. část

Veručin otec, pan Saltini, horlivě a do nejmenších podrobností vysvětloval novinářům, jak byl kupón nalezen. „Víte, mládenci," vyprávěl, „když mi moje maličká řekla, že jeden z těch kupónů musí mít, projezdil jsem celé město a skoupil všechny Wonkovy čokolády, na které jsem přišel. Nakoupil jsem jich tisíce! Statisíce! Potom jsem pro ně poslal nákladní auta a nechal je odvézt do mé továrny. Mám totiž továrnu na slané buráky, víte, a než se buráky upraží a prosolí, musí se nejdřív oloupat, a jenom na tuhle práci zaměstnávám přes sto ženských. Celý den jen sedí a loupají a loupají burské oříšky. „Tak, děvčata," povídám jim, „teď necháte buráky burákama, místo toho budete loupat obaly z těchhle bláznivých čokolád."

A ženské loupaly. Loupaly tak pilně, že se dělníci, kteří obaly z čokolád odklízeli, nezastavili od rána do noci. Ale tři dny utekly a pořád jsme neměli štěstí. Ach, to vám bylo hrozné. Veruka byla den ze dne ztrápenější, a když jsem se vracel domů, křičela na mě hned ve dveřích: „Kde je můj Zlatý kupón? Já chci můj Zlatý kupón!" A válela se hodiny po podlaze, vřískala a kopala nohama, to si nepřejte zažít. Rvalo mi srdce, když jsem svou maličkou viděl takhle nešťastnou, a tak jsem se slavnostně zavázal, že v pátrání neustanu, dokud jí nebudu moci dát, po čem touží. A pak náhle… navečer čtvrtého dne jedna z mých dělnic zaječela: „Mám ho! Našla jsem Zlatý kupón!" A já jsem k ní skočil a povídám: „Sem s ním, ženská!" a popadl jsem ho a uháněl domů ke své zlaté Veruce, která je teď samý smích. A v rodině opět zavládla pohoda."

Veruka Saltini – 2. část

„Mamí!" vykřikla pojednou Veruka Saltini, „rozhodla jsem se, že chci veverku! Dej mi jednu z těchhle veverek!"

„Nemluv hlouposti, zlatíčko," řekla paní Saltini. „Tyhle přece patří panu Wonkovi."

„To je mi šumafuk!" křičela Veruka. „Já jednu chci! Mám doma jenom dva psy, čtyři kočky, šest králíků, dvě andulky, tři kanáry, zeleného papouška, želvu, akvárium s rybičkami, klec bílých myšek a jednoho pitomého opelichaného křečka. Já chci veverku. (…)

„Nejsou na prodej," odpověděl pan Wonka. „Nemůže mít ani jedinou."

„To se říká kdoví jestli!" zaječela Veruka. „Když mi ji nedáte, vezmu si ji sama!" (…)

Veruka se zastavila a rozhlížela se po veverkách. Konečně utkvěl její pohled na hezké veverce, sedící hned zkraje. Veverka držela v prackách ořech.

„Prima," řekla Veruka. „Tebe si vezmu!" Vztáhla k ní ruce… když v tom… sotvaže jen zdvihla ruce od těla, v sále zavířilo, jako by jím projel hnědý kulový blesk, a než se kdo nadál, všechny veverky, co jich sedělo kolem stolu, proletěly vzduchem a snesly se na Veruku. (…) A ta poslední – nejspíš jejich velitelka – vyšplhala Veruce na rameno a začala té hloupé holce proklepávat prackou hlavu.

„Zachraňte ji!" vřeštěla paní Saltini.

„Veruko! Vrať se! Co to tam s ní tropí?

„Zkoušejí, jestli není zkažená," řekl pan Wonka. „Koukejte se."

Miky Telekuk – 1. část

„V bytě Telekukových," pokračoval pan Bucket ve čtení, „se našemu reportérovi naskytl týž obrázek jako v ostatních případech. Všude se to hemžilo vzrušenými návštěvníky, ale malému Mikymu, milovanému dítěti Štěstěny, byl ten shon a tartas očividně na obtíž. „Copak nevidíte, že se koukám na televizi, vy ťulpasové?" obořil se rozzlobeně na novináře. „Byl bych vám vděčný, kdybyste byli chvíli zticha!"
Devítiletý hrdina seděl před obrovskou televizí a očima přilepenýma na obrazovku napjatě sledoval film, v němž se právě odehrávala divoká přestřelka dvou lupičských band vyzbrojených samopaly. Miky Telekuk sám byl ozbrojen nejméně osmnácti dětskými pistolkami, které se mu houpaly na několika opascích kolem těla, a co chvíli vyskočil z křesla a vypálil z té či oné zbraně krátkou dávku do vzduchu.
„Tiše!" okřikoval každého, kdo se mu pokusil položit otázku. „Řekl jsem vám už, abyste nevyrušovali! Tenhle seriál je totiž ohromný nervák. Nervák nerváků! Koukám na něj každý den. Koukám se den co den na všechny programy – i na ty hlouposti, kde se vůbec nestřílí. Ale nejradši mám filmy o lupičích. Lupiči, to je moje! A zvlášť když do sebe začnou pumpovat olovo, nebo když kolem sebe krouží s kudlama, anebo když si dávají do zubů těmi svými boxery! Páni, kdybych tak mohl být jedním z nich! Tomu říkám život! To je správný vzrůšo!"

Miky Telekuk – 2. část

Mikyho Telekuka vzrušilo ztelevizněnní tabulky čokolády snad ještě víc než dědečka Pepu. „Ale, pane Wonko," vykřikl, „můžete takhle posílat vzduchem i jiné věci? Třeba rohlík s máslem? Nebo kornflejky?"
„Ty moje tetičko skákavá!" zděsil se pan Wonka. „O takových odpornostech přede mnou nemluv. Víš ty vůbec, z čeho se takové kornflejky dělají? Z tlučených kroucených hoblin, které vypadávají z ořezávátek na tužky."
„Ale kdybyste chtěl, mohl byste je poslat televizí jako tu čokoládu?" vyptával se Miky Telekuk.
„Samosebou že bych mohl."
„A co lidi?" ptal se Miky Telekuk. „Mohl byste takhle přenést z jednoho místa na druhé skutečného živého člověka?"
„Člověka?" vykřikl pan Wonka. „Přeskočilo ti?"
„Šlo by to?"
„Propánapavijána, dítě, to opravdu nevím… Ale počítám, že by to šlo… ano, jsem přesvědčen, že by to bylo možné… samosebou… ale nikdy bych to neriskoval… mohlo by to dopadnout moc špatně…"
Miky Telekuk už ale neposlouchal a utíkal pryč. Jakmile od pana Wonky uslyšel: „Ano, jsem přesvědčen, že by to bylo možné…," obrátil se a rozběhl se, co mu nohy stačily, ke druhému konci sálu, kde stála kamera.
„Dávejte pozor!" křičel v běhu. „Stanu se prvním ztelevizněným člověkem na světě!" (…) Oslnivě se zablesklo. Potom se rozhostilo ticho. Potom paní Telekuková vyrazila kupředu… ale vzápětí strnula uprostřed sálu… a stála tam a stála… a třeštila oči na místo, kde ještě před vteřinou stál její syn… a pak se její velká rudá ústa rozevřela a rozječela: „Je pryč! Je pryč!"

Karlík Bucket – 1. část

Karlík mohl čokoládu ochutnat jen jednou do roka, na své narozeniny. A když tento slavný čas nadešel, dostal pokaždé jednu malou plněnou čokoládu, na kterou střádala dlouhé měsíce celá rodina a kterou mohl sníst docela sám. Ale nemyslete si, že ji hned snědl. Ani nápad! Když nastalo to báječné narozeninové ráno a Karlík dostal svoji čokoládu, uložil ji opatrně do malé dřevěné krabičky – jako by to byl zlatý poklad – a několik příštích dní se na ni chodil jenom dívat, ale jinak se jí ani nedotkl. Teprve když už to nemohl déle vydržet, odloupl z jednoho růžku papírový obal a uždíbl z čokolády malinký kousíček – jenom tolik, aby se mu sladká chuť čokolády lehounce rozlila po jazyku. Další den uždíbl z čokolády malilinký kousíček a stejně tak i v následujících dnech. A takhle Karlík dokázal, že mu deseticentová táflička narozeninové čokolády vydržela déle než měsíc. (…)

Každý večer, sotvaže dojedl svůj talíř vodnaté zelňačky, chodíval Karlík do pokoje svých dědečků a babiček, aby si s nimi ještě chvíli popovídal, a pak jim popřál dobrou noc. Všem čtyřem starouškům bylo už přes devadesát let. Byli scvrklí jako sušené švestky a vychrtlí jako kostlivci a celý den, dokud za nimi nepřišel Karlík, proleželi schouleni v jedné posteli, dva a dva na každém konci. Na hlavách měli noční čepce, aby nenastydli, a protože neměli co na práci, většinu času prodřímali. Jakmile však uslyšeli zaskřípění otevíraných dveří a Karlíkův hlas, kterak říká: „Dobrý večer, dědečku Pepo a babičko Pepičko. Dobrý večer, dědečku Jiří a babičko Jiřinko," všichni čtyři se rázem posadili a jejich staré vrásčité obličeje se rozzářily radostí. A mohli si začít povídat. Karlík byl jejich láskou, jediným potěšením jejich života a na jeho večerní návštěvy se těšili celý den. Často přišla i Karlíkova maminka a tatínek, postáli u dveří a společně naslouchali vyprávění čtyř staroušků. A tak každý večer, snad na celou půlhodinku, vstupovalo do tohoto pokoje štěstí a rodina dočista zapomínala na svůj hlad a bídu.

Karlík Bucket – 2. část

„A kam se podíváme teď?" zeptal se pan Wonka, když se otočil a rozběhl se k výtahu. „No tak! Honem! Musíme si pospíšit! Kolik dětí nám ještě zbývá?" Karlík pohlédl vzhůru na dědečka Pepu a dědeček Pepa zase dolů na Karlíka.

„Ale… pane Wonko," zavolal za ním dědeček Pepa, „už je tu… už je tu jen náš Karlík." Pan Wonka se prudce otočil a zadíval se na Karlíka. Nastalo ticho. Karlík stál jako přikovaný a pevně svíral dědečkovu ruku. „Ty že jsi dočista poslední, kdo nám tu zbyl?" stavěl se překvapeným pan Wonka. „Ano, já," zašeptal Karlík. „Já jsem poslední."

A pan Wonka zničehonic vybuchl radostí. „Ale milý chlapče," jásal, „to znamená, že jsi vyhrál!" (…)

„Poslyšte," řekl pan Wonka, „jsem starý člověk. Jsem daleko starší, než byste řekli. A věčně tady nebudu. Sám žádné děti nemám, vůbec žádnou rodinu. Kdo bude továrnu řídit, až zestárnu ještě víc a sám na to stačit nebudu? Někdo se o ni musí postarat – už kvůli Umpa-Lumpům. Jistěže by se našla spousta chytráků, kteří by dali jánevímco, kdyby mohli továrnu převzít po mně, ale o takovéhle lidi já nestojím. Nestojím o nikoho dospělého. Dospělý člověk by mě neposlouchal; nechtěl by se nic učit. Všechno by chtěl dělat po svém. Proto potřebuji dítě. Potřebuji hodné a citlivé dítě, takové, kterému mohu svěřit všechna vzácná tajemství výroby cukrovinek – dokud jsem ještě naživu."

METODICKÉ LISTY – ZEMĚPIS (PL 3–4)

REÁLIE VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Anglický jazyk, Člověk a společnost, Dějepis
Výukové metody a strategie:	frontální výuka, skupinová a kooperativní výuka, samostatná a skupinová práce, kladení a zodpovídání otázek, práce s textem, kvíz
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení s reáliemi Velké Británie a Severního Irska
Pomůcky:	tabule/interaktivní tabule, mapa, atlas, pracovní listy **(PL3–4),** psací potřeby

Postup:

1) Na začátku hodiny seznámíme žáky s dnešním tématem, tím jsou **reálie Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.** Úvodní nadpis obsahující téma hodiny by z důvodu mezipředmětových vztahů měl být proto uveden jak v českém, tak i v anglickém jazyce: *Spojené království Velké Británie a Severního Irska – The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*

2) Základní údaje: ukážeme žákům mapu Velké Británie. Mapa slouží především k zopakování znalostí polohy Velké Británie, rozlišení státu vnitrozemského a ostrovního. Žáci jmenují stát, který je zobrazen na mapě a není součástí Spojeného království. Poskytujeme základní údaje o Spojeném království (více informací **ZDE**). V rámci opakování si žáci připomenou formy vlády, rozdíly mezi **konstituční monarchií** a republikou. Pro porovnání je vhodné, aby žáci uvedli příklady jiných států, popř. ČR. Informace doplníme o význam a roli Spojeného království, kterou sehrává v rámci spolupráce **mezinárodních organizací,** vyjmenujeme některé státy Britského společenství národů. Předložíme údaje o rozloze a počtu obyvatel nejen Spojeného království, ale také jiných evropských zemí a ČR. Žáci porovnají (vyhodnotí) dané údaje, zaměří se na podobnosti a rozdíly.

3) Následně žákům ukážeme **státní symboly** – **vlajku**, **státní znak** a **hymnu**. Vzhledem k tomu, že většina žáků má anglický jazyk jako povinný, pokládáme ještě rozšiřující otázku: *Víte, jak vlajce ří-*

kají obyvatelé Velké Británie? (Union Jack). Dále studenti porovnají vlajky jednotlivých historických oblastí *(Anglie, Severní Irsko, Skotsko, Wales)* a hledají podobnosti (stejné prvky). K jednotlivým oblastem pak ještě přiřadí hlavní města (*Anglie: Londýn, Wales: Cardiff, Skotsko: Edinburgh, Severní Irsko: Belfast*). Zde je možné také poskytnout další údaje o symbolech a patronech historických oblastí *(Anglie – sv. Jiří, Wales – sv. David, Skotsko – sv. Ondřej, Severní Irsko – sv. Patrik).*

4) Pro úvod do **geografie** Velké Británie a Severního Irska lokalizujeme na mapě přírodních poměrů **ostrovy** (studenti přiřadí jednotlivé názvy ostrovů k jejich zobrazení na mapě, popř. určí, ve kterém moři se nacházejí – *Man, Shetlandy, Hebridy, Orkneje*), **povrch, vodstvo**, i rozmístění **Národních parků.** Téma je doplněno krátkou charakteristikou vybraných lokalit ve formě videa, prezentace, obrázků atd. Jednotlivé oblasti představíme jak v češtině, tak v anglickém jazyce *(Lake District, Yorkshire Dales, Dartmoor, Exmoor atd.).*

5) Se studenty pohovoříme o kontinentálním a oceánském **podnebí** a na mapě hydrosféry charakterizujeme **Golfský proud** a jeho vliv (na kontinenty). Nyní rozdáme pracovní list **PL3** a požádáme žáky, aby vypracovali úkoly 1–6. Žáci mohou pracovat samostatně, ve dvojicích, nebo ve skupinkách. Na závěr hodiny úkoly společně zkontrolujeme.

Odpovědi PL3:
1. viz vlajkosláva
2. geografie podle atlasu
3. 1. Anglie – Londýn, 2. Skotsko – Edinburgh, 3. Wales – Cardiff, 4. Severní Irsko – Belfast
4. 1. Anglie, 2. Skotsko, 3. Wales, 4. Severní Irsko
5. a) Ben Nevis – 1345 m n.m., b) Temže c) do Severního moře d) Londýnem e) Oxford, f) Lough Neagh
6. geografie podle atlasu

6) Druhou vyučovací hodinu se zaměříme na **socioekonomickou sféru**. Žáci s pomocí mapy určí, jakou roli zastupuje Spojené království z hlediska světového hospodářství. Vymezíme nejvýznamnější místa výskytu nerostných surovin, popř. určí další státy těžící ropu a zemní plyn v Severním moři. Vysvětlí pojem šelf (opakování z minulých ročníků). Ve školních zeměpisných atlasech analyzují kartodiagram, lokalizují jednotlivá odvětví průmyslu a vyhledají hlavní průmyslová města. V souvislosti s energetickým průmyslem žáci jmenují evropské státy, které vlastní jaderné elektrárny. Porovnají také s ČR. Charakterizují výhody a nevýhody jaderného průmyslu. Ve školních zeměpisných atlasech žáci vymezí hlavní **zemědělské oblasti**, objasní vliv reliéfu na zemědělství a vyhledají jednotlivé druhy rostlinné a živočišné výroby.

7) Krátce pohovoříme také o **dopravě** ve Spojeném království. Žáci na mapě vymezí další významná letiště nejen v Londýně, ale i na území celého státu. Na obrázku/mapě ukážeme cestu přes La Manche – využití Eurotunelu a trajektů. Žáci vyvodí výhody a nevýhody těchto způsobů dopravy. Na mapě vyhledají největší přístavy, hlavní železniční a silniční tahy. Můžeme položit i doplňující otázku, např.: *Víte, že na území Velké Británie se jezdí na opačné straně než u nás?*

8) Na závěr pohovoříme o **zajímavých místech**, abychom doložili široké možnosti této země v oblasti cestovního ruchu. Mimo jiné můžeme zmínit univerzitní města *Oxford a Cambridge*, město *Brighton*, *Liverpool (Beatles), Canterbury (Thomas Beckett), Bath, Stratford upon Avon (William Shakespeare), Dover, York, Cardiff, Snowdon, Edinburgh, Glasgow, Belfast, Obrovu cestu* a další. Jako pozoruhodnost můžeme uvést i vesnici s nejdelším názvem na světě – **Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwllllantysiliogogogoch** (výslovnost **ZDE**) a seznámit žáky s místem, kde se nachází (ve Walesu), a s českým překladem, který znamená: Kostel svaté Marie v roklině bílých lísek poblíž prudkého víru a kostela svatého Tysilia z červené jeskyně.

9) Nakonec zdůrazníme význam hlavního města Londýna jako velmi významné turistické destinace. Žákům ukážeme snímky pamětihodností *Westminsterský palác, Big Ben, Tower a Tower Bridge, Katedrála sv. Pavla, Trafalgarské náměstí, Piccadilly Circus, Temžské bariéry, Britské muzeum, Národní galerie, Londýnské oko, Globe, Greenwich*, ale také místa určená k relaxaci a odpočinku. V Londýně je celkem devět královských parků, které dříve sloužily jako honební revíry *(např. Richmond park, St. James's park, Hyde park, Královské botanické zahrady v Kew Greenwich park, Regent's park).*

10) Nyní mohou žáci vypracovat úkoly na **PL4**. Odpovědi opět společně zkontrolujeme.

Odpovědi PL4:

1. 67 mil.
2. 6x
3. Švédsko, Nizozemsko
4. konstituční
5. Král Karel III.
6. určíme podle atlasu
7. A–3, B–12, C–6, D–5, E–8, F–7, G–10, H–1, I–2, J–11, K–9, L–4

11) Pokud bychom tématu Spojeného Království chtěli věnovat více času, je možné s žáky zhlédnout také dokument **ZDE**.

Téma: Spojené Království Velké Británie a Severního Irska – Geografie

1. Vybarvi vlajku Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Jaké barvy a kde je použiješ? Anglická vlajkosláva (bunting) ti napoví.

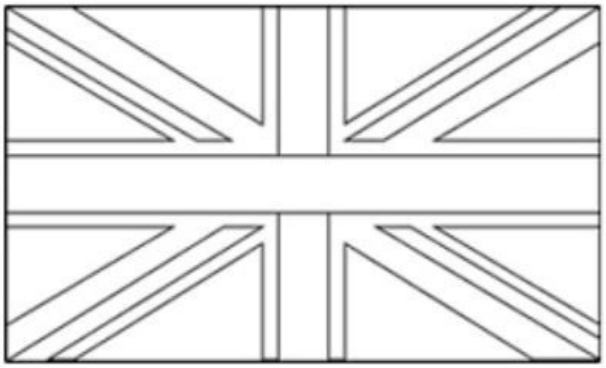

2. Na mapce jsou znázorněny Britské ostrovy. Za pomoci školního atlasu doplň do slepé mapy k šipkám chybějící jména a údaje související s členitostí pobřeží.

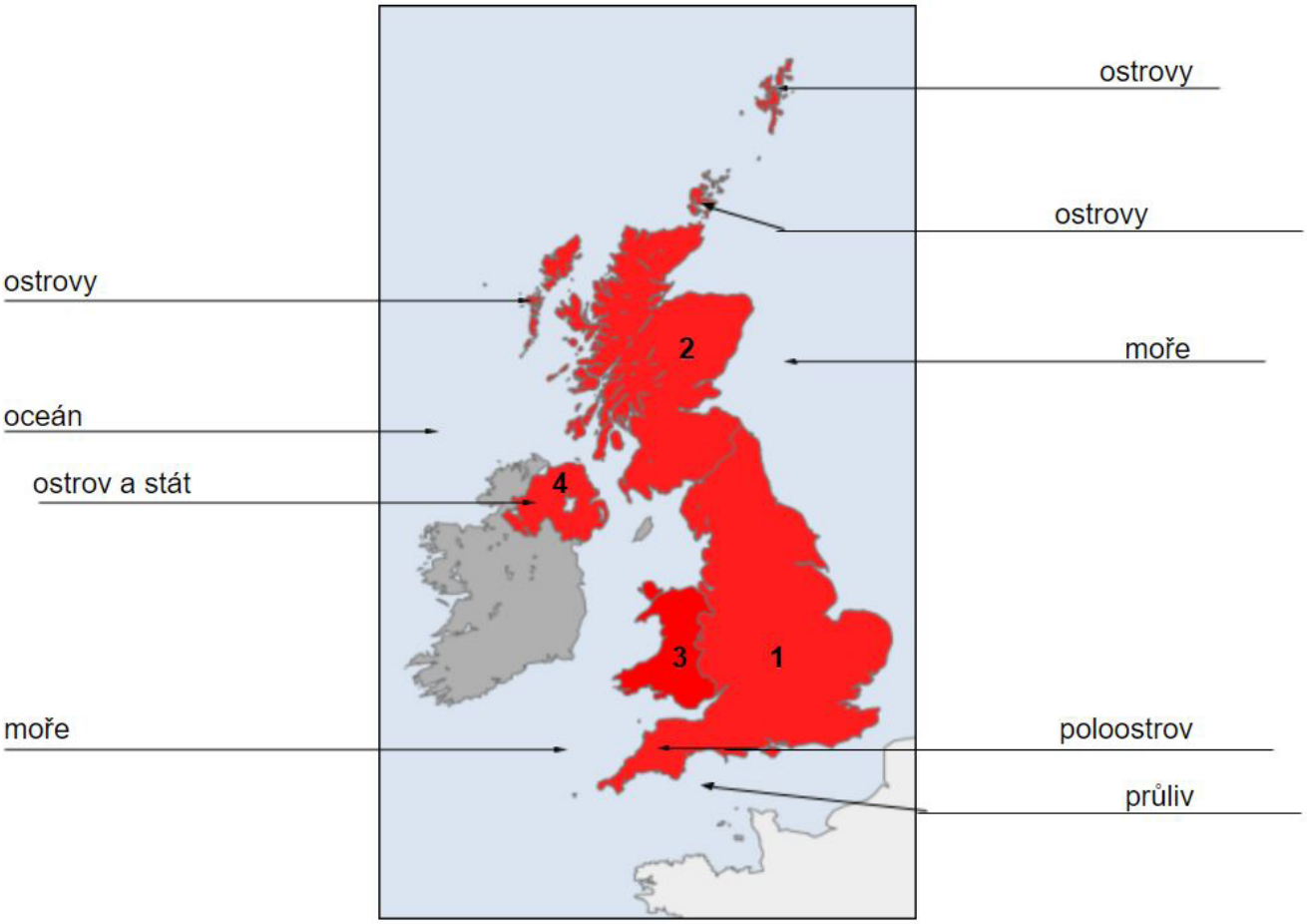

3. Na předchozí mapě najdeš čísla 1 až 4, do následující tabulky doplň k číslům zemi a hlavní město.

ČÍSLO	HISTORICKÁ ZEMĚ	HLAVNÍ MĚSTO
1		
2		
3		
4		

4. Vybarvi vlajky zemí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Pod každý obrázek správně napiš jméno země.

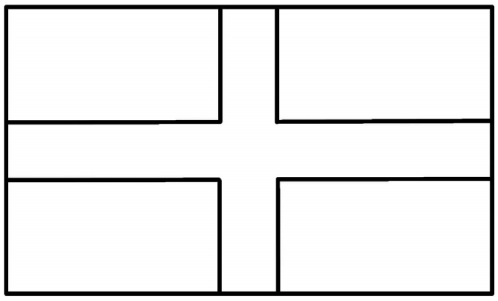

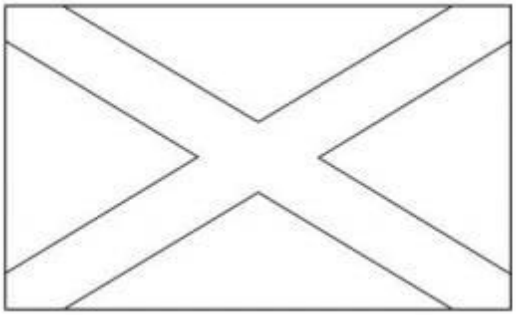

.....

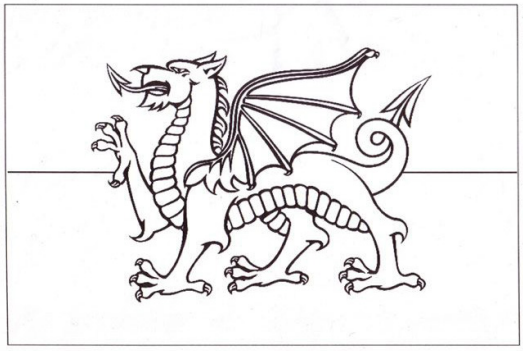

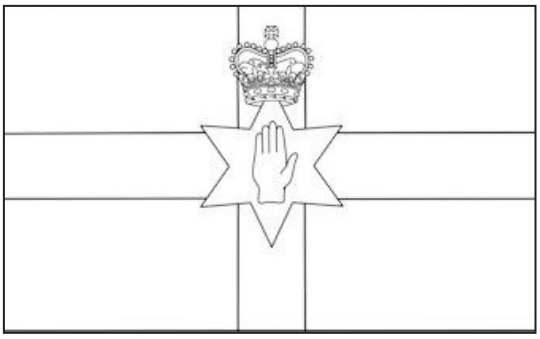

.....

5. Použij atlas a zjisti informace o povrchu a vodstvu Velké Británie.

POVRCH

a) Jak se jmenuje nejvyšší hora Velké Británie a jakou má výšku? .....

VODSTVO

b) Jak se jmenuje řeka na obrázku?

.....

c) Do jakého moře ústí?

.....

d) Jakým největším městem protéká?

.....

e) Které ze sídel na mapě je významné univerzitní město?

.....

f) Největší britské jezero leží v Severním Irsku. Jak se jmenuje? .....

g) Největší britské jezero ale není nejslavnějším. Vzpomeneš si, jak se jmenuje světoznámé jezero ve Skotsku u města INVERNESS? ....

Nápověda: Jezero se řekne skotsky **LOCH**. Druhou část názvu vezmi z již zmíněného města na břehu tohoto jezera.

h) Víš, čím se tohle jezero proslavilo? .....

6. Doplň do vyobrazené mapky názvy vyznačených měst.

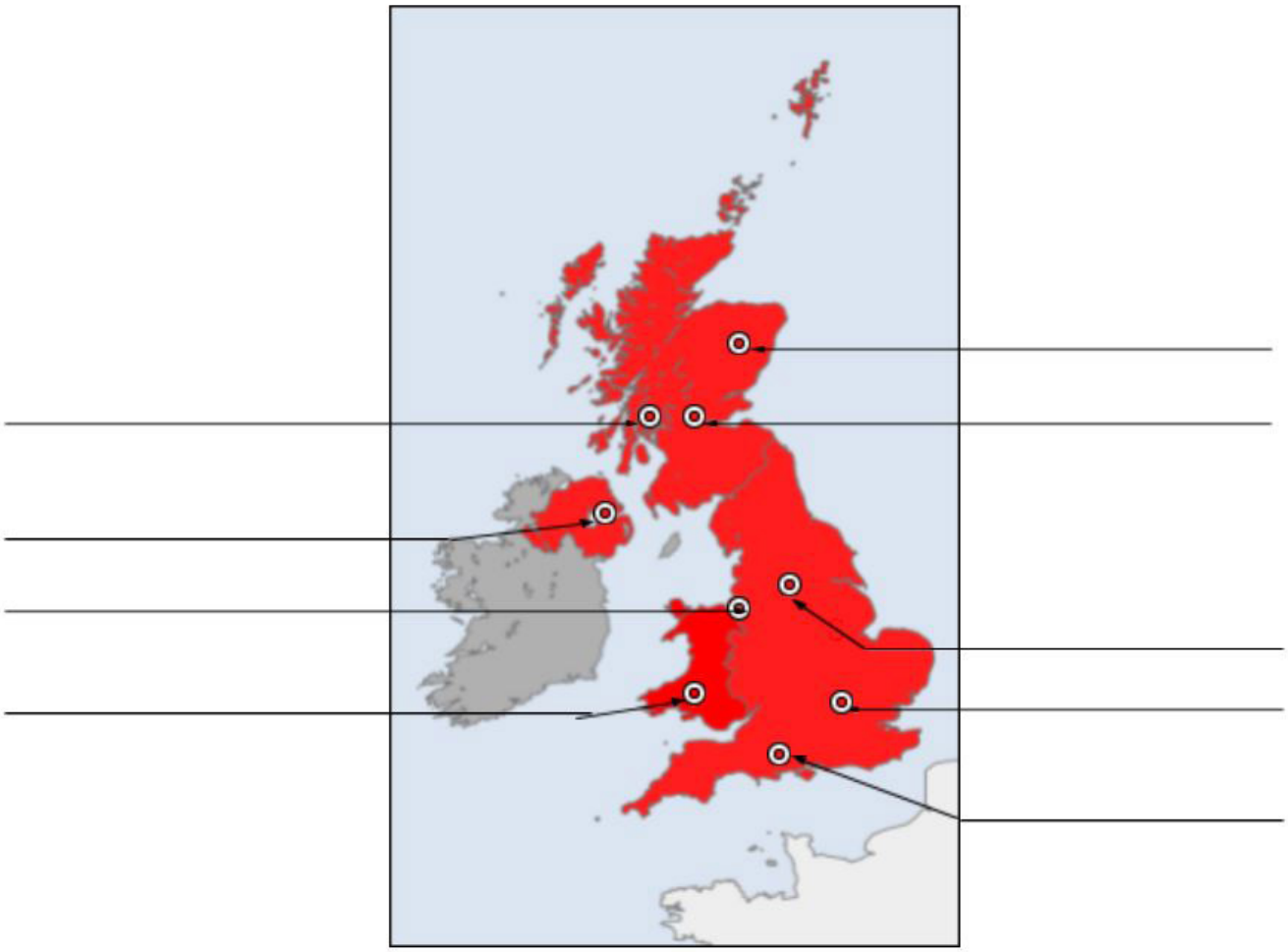

Téma: Spojené Království Velké Británie a Severního Irska – Obyvatelstvo a státní zřízení

1. Za pomoci atlasu světa zkus zjistit počet obyvatel Velké Británie:

……

2. Kolikrát víc obyvatel má Velká Británie než Česká republika?

……

3. V následujícím seznamu evropských států podtrhni ty, které mají přibližně stejný počet obyvatel jako Velká Británie (můžeš použít atlas světa):

ŠPANĚLSKO, POLSKO, ITÁLIE, NĚMECKO, NIZOZEMSKO, FRANCIE, ŠVÉDSKO

4. Velká Británie je monarchií, jde o monarchii KONSTITUČNÍ nebo ABSOLUTISTICKOU?

……

5. Vyber současného panovníka Velké Británie:

a) král KAREL III. **b) král JUAN CARLOS II.** **c) královna ALŽBĚTA II.**

6. Řada zemí světa patří do tzv. COMMONWEALTHU (Britského společenství národů – zahrnuje Velkou Británii a její bývalé kolonie). Patří mezi ně např. AUSTRÁLIE, INDIE, JAR, KANADA, KEŇA, MALAJSIE, PÁKISTÁN, NOVÝ ZÉLAND, SRÍ LANKA a řada dalších.

V následující mapě doplň výše uvedené členy Britského společenství národů:

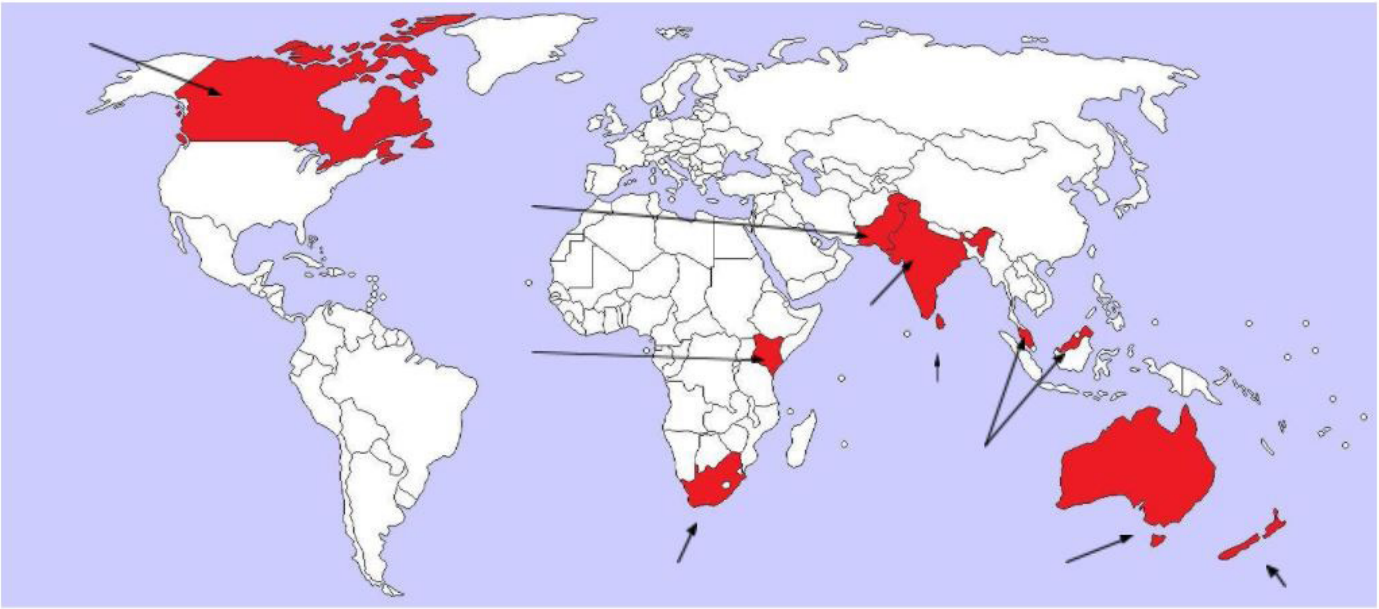

7. Zajímavosti/Kvíz – Znáš Britské ostrovy? Dokážeš vytvořit správné dvojice? Čísla doplň k písmenům A až L.

A) WIMBLEDON
B) BEATLES
C) GREENWICH
D) ROLLS-ROYCE
E) WILLIAM SHAKESPAERE
F) STONEHENGE
G) BIG BEN
H) DOUBLE DECKER
I) CAMBRIDGE
J) ISAAC NEWTON
K) EXCALIBUR
L) MANCHESTER UNITED

1) DVOUPATROVÝ ČERVENÝ AUTOBUS
2) STARÉ A SLAVNÉ UNIVERZITNÍ MĚSTO
3) SLAVNÝ TENISOVÝ TURNAJ (ČTVRŤ LONDÝNA)
4) SLAVNÝ FOTBALOVÝ KLUB
5) ZNÁMÁ ZNAČKA AUTOMOBILŮ
6) ČTVRŤ V LONDÝNĚ SE SLAVNOU HVĚZDÁRNOU
7) MEGALITICKÉ STAVBY NA JIHU ANGLIE
8) ANGLICKÝ SPISOVATEL (např. ROMEO A JULIE)
9) LEGENDÁRNÍ MEČ KRÁLE ARTUŠE
10) LONDÝNSKÁ HODINOVÁ VĚŽ
11) ANGLICKÝ FYZIK, AUTOR GRAVITAČNÍHO ZÁKONA
12) BRITSKÁ HUDEBNÍ SKUPINA (BROUCI)

A	**E**	**I**
B	**F**	**J**
C	**G**	**K**
D	**H**	**L**

METODICKÉ LISTY – PŘÍRODOPIS (PL 5)

ŽRALOCI VE VODÁCH SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Zeměpis, Anglický jazyk
Výukové metody a strategie:	frontální výuka, samostatná a skupinová práce, zodpovídání otázek, práce s textem, dovednostně-praktická práce
Časová dotace:	1–2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	poznávací (porozumění) – základní informace o parybách, charakteristické znaky paryb a jejich rozdělení, stavba těla žraloka, základní informace o způsobu života, způsobu získávání a složení potravy a mezidruhových vztazích, žraloci v britských vodách
Pomůcky:	tabule/interaktivní tabule, mapa, atlas, pracovní listy **(PL5)**, psací potřeby

Postup:

1) Na začátku stručně charakterizujeme faunu Spojeného království.

Británie má poměrně mírné oceánské klima, které neklade extrémní nároky na přežití. Nalézá se zde typická evropská fauna (divoká prasata, zajíci, veverky a pestrá škála drobných hlodavců). Z větších savců jsou hojnější pouze menší druhy vysoké zvěře, a to především ve Skotsku. Největší běžná šelma je liška, dále se vyskytují divoké kočky, vydry, lasice, kuny, tchoři a jezevci. Obojživelníci a plazi jsou zastoupeni několika druhy žab, mloků, užovek, želv a zmijí.

V Británii se běžně vyskytuje okolo 250 druhů ptáků. Suchozemské ptactvo je podobné kontinentální Evropě, mezi běžné druhy patří sýkory, kosi, vrabci, vrány, havrani, holubi a další. Mnohem pestřejší je vodní ptactvo, pro které je anglické pobřeží velmi příhodné. Kromě běžných racků, buřňáků, chaluh a dalších obvyklých ptáků lze narazit i na poněkud exotičtější papuchalky, mořské orly a další evropské i severské druhy.

V řekách a jezerech se vyskytují typicky evropské ryby, tedy zejména pstruzi, štiky, sumci, kapři, okouni a úhoři. Mořští savci jsou zastoupeni především několika druhy tuleňů, kteří jsou místy velmi hojní.

Dále se vyskytuje více druhů velryb a delfínů. Mořské ryby jsou zastoupeny zejména oblíbenými treskami, makrelami, sledi, platýzi, úhoři a mořským jazykem. Dále jsou běžní krabi, mořští ježci, krevety a samozřejmě řada mlžů i plžů.

2) Nyní žáky seznámíme s **tématem hodiny.** Začneme otázkou, zda si žáci myslí, že ve vodách Spojeného království žijí žraloci, popř. u kterého pobřeží. Za použití mapy/atlasu při této příležitosti zopakujeme základní zeměpisná fakta (moře, průlivy, oceány).

Žijí ve vodách Spojeného království žraloci?
Možná vás překvapí, že moře kolem Britských ostrovů se doslova hemží žraloky, včetně těch nejrychlejších, nejvzácnějších, největších a nejvíce stěhovavých na světě. Ve vodách Spojeného království žije totiž více než 40 druhů žraloků!

Více než 20 druhů zůstává ve vodách Spojeného království po celý rok. Je však nepravděpodobné, že bychom se s nějakým setkali tváří v tvář např. při našich plážových dobrodružstvích. Od začátku záznamů, tedy od roku 1847, nebyl totiž na pobřeží Anglie či Skotska zaznamenán jediný útok žraloka/ů na člověka. Oblastmi, kde bychom na žraloky mohli narazit nejpravděpodobněji, jsou pobřeží Devonu a také západní pobřeží Cornwallu.

3) Podle časových možností seznámíme žáky s několika/některými druhy žraloků, které lze v britských vodách nalézt. Při výkladu opět použijeme mapu/atlas, a využijeme tak možnosti zopakovat zeměpis Britských ostrovů.

Žralok kladivoun *je poměrně vzácný, pokud bychom na něj narazili, bylo by to s největší pravděpodobností v severním Atlantiku u západního cípu Cornwallu;*

Žralok modrý *(podobný torpédu) je v letních měsících poměrně často k vidění 10–20 km od jižního pobřeží Cornwallu;*

Vysoce stěhovavý **Liškoun velkooký** *proplouvá v létě Lamanšským průlivem u pobřeží Devonu.*

Žralok mako *– přezdívaný jako „gepard oceánu“ – je jedním z nejrychlejších žraloků na světě a může dosáhnout rychlosti až 45 mil za hodinu. Velmi zřídka může být příležitostně spatřen v Bristolském průlivu a u pobřeží Walesu;*

Žraloka sleďového *lze nalézt po celém Spojeném království v letních měsících, kde vody vyhovují stravě tohoto žraloka. Nejčastěji na jižním pobřeží, ale občas ve vodách u North Yorkshire a Pembrokeshire.*

Vzácnější druhy žraloků se ve Spojeném království vyskytují spíše na severu Britských ostrovů.

Jedním z nejpozoruhodnějších žraloků ve skotských vodách je **žralok dlouhoploutvý.** *Ten je druhým největším žralokem na světě, protože dorůstá až 12 metrů a může vážit ohromujících devět tun. Mezi květnem a říjnem ho lze spatřit na západním pobřeží Skotska v Hebridském moři. Z tohoto důvodu je také tato oblast oddělující Vnitřní a Vnější Hebridy označena za chráněnou mořskou oblast.*

4) Dále žáky seznámíme se základními fakty o žralocích. Zmíníme jejich stáří, velikost/délku i to, že žraloci patří do třídy **paryb**, což je prastará třída, která se objevila již ve starších prvohorách. V současnosti jsou s výjimkou tří nadřádů (žraloci, rejnoci a **chimérotvární**) všechny ostatní skupiny paryb vyhynulé.

První žraloci se na Zemi objevili už před 450 miliony let, což znamená, že některé druhy žraloků jsou starší než dinosauři. O 200 milionů let později se v mořích začaly objevovat druhy, které se od těch současných liší jen velikostí. Aby žraloci přežili ve vodách plných obrovských mořských plazů, dorůstali mnohem větších rozměrů než dnes. Nejbližší příbuzný až osmimetrového žraloka bílého tenkrát měřil o plných deset metrů víc (tedy 18 metrů).

Žraloci žijí ve vodách po celém světě, v každém oceánu a dokonce i v některých řekách a jezerech a dodnes je známo 375 druhů žraloků.

Žraloky označujeme za paryby. Zásadní rozdíl mezi rybami a parybami je ve stavbě kostry. Zatímco u ryb je kostra tvořena pevnými kostmi, paryby mají vnitřní oporu těla z pružné chrupavky. Chrupavka je tuhá, vláknitá látka, která není zdaleka tak tvrdá jako kost.

Žraloků existuje mnoho různých druhů a jejich velikost se pohybuje od velikosti lidské ruky (18 cm) do velikosti autobusu (12 m). Většina žraloků je střední velikosti a jsou přibližně stejně velcí jako lidé (1,5–2,1 m).

5) Žákům rozdáme **PL5** a vyzveme je k vypracování **úkolu č.1.**

Odpovědi:

1. Žraloci jsou starší než dinosauři (objevili se dříve než první suchozemští obratlovci a před kolonizací kontinentů rostlinami)
2. Žraloci se nacházejí v každém oceánu.
3. Žralok má kostru z chrupavky.
4. Většina žraloků je velká jako lidé.

6) Nyní žáky seznámíme se stavbou těla žraloků (výklad). K tématu je možné také zhlédnout dokument o žralocích **TADY**.

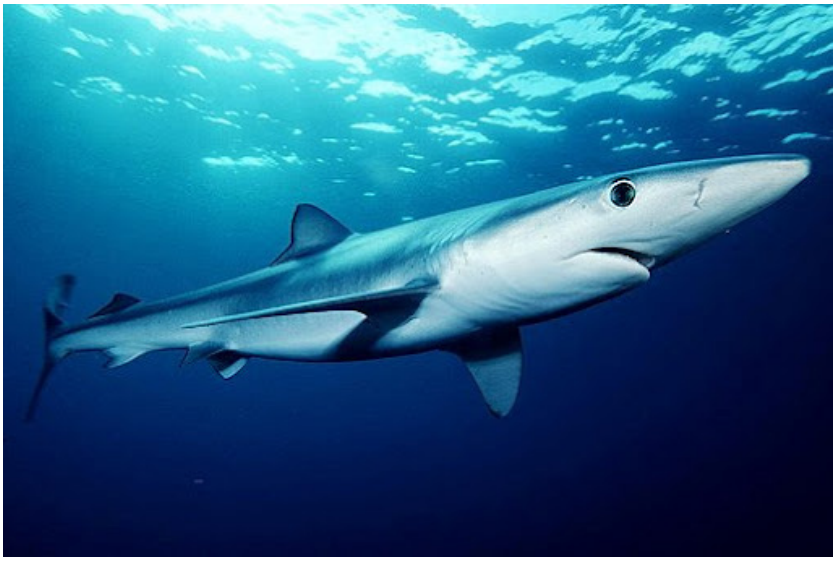

Žraloci jsou velmi dobře přizpůsobeni pohybu ve vodě. Mají torpédovité, někdy až hadovitě protáhlé tělo. Jejich prsní ploutve nejsou spojeny s osní kostrou, která je ***chrupavčitá****.*

Kůže je kryta ***plakoidními šupinami*** *krytými sklovinou, které způsobují velkou drsnost kůže žraloků.* ***Žaberní štěrbiny*** *jsou po stranách těla, přičemž proudění vody přes ně zajišťuje pouze žralokův pohyb vpřed (voda při tomto pohybu proniká ústy do ústní dutiny a žaberními štěrbinami zase ven.*

Žraločí čelisti mají ve zvířecím světě zcela výjimečné vlastnosti. Pravěcí žraloci měli horní čelist pevně spojenou s lebkou a museli se tedy spokojit s poměrně malou kořistí. Během vývoje se však tlama posunula pod hlavu, horní čelist se uvolnila z lebečního spojení a stala se pohyblivou. Tím pádem mohou dnešní žraloci pozřít značně objemnou kořist nebo z ní vytrhávat velké kusy masa. Čelisti jsou ovládány nepředstavitelně výkonnými svaly. Síla stisku čelistí naměřená u žraloka dlouhého tři metry činila 3 tuny na 1 cm² (síla stisku lidské čelisti je u sedmdesátikilového člověka asi 220 kilogramů na 1 cm²). Ostré, zpravidla trojúhelníkové zuby kožního původu jsou zasazeny v pevné vazivové tkáni a uspořádány v několika řadách, z nichž funkční je ovšem jen ta první. Žraločí zuby mají neomezenou schopnost regenerace. Po opotřebení nebo poškození se zuby ohnou dopředu a vypadnou, přičemž na řadu přijde řada druhá. Počet řad není konečný, další stále dorůstají.

Trávicí soustava je poměrně krátká, na ústní dutinu navazuje hltan, po něm následuje krátký jícen, žaludek a tenké střevo a nakonec tlusté střevo a ***kloaka****. Zajímavostí je, že žraloci nemají plynový měchýř, jeho funkci plní velká játra.*

V pořadí citlivosti žraločích smyslových orgánů stojí čich s dosahem několika set metrů hned na druhém

místě za sluchem. Žraloci jsou schopni ucítit jeden díl krve v několika milionech částic vody. Jedinou kapku krve tak dokážou detekovat na vzdálenost až kolem 1,5 kilometru.

Postranní čára *funguje na způsob detektoru změny polohy tím, že registruje sebemenší záchvěv vodního proudu a tedy i vibrace, které z něho pramení. Kromě toho má navíc rozhodující roli v udržování rovnováhy. Často je srovnávána se sonarem. Jedná se o kanálek probíhající pod kůží téměř po celé délce obou stran trupu, který je s kožním povrchem spojen pomocí dalších menších kanálků. Uvnitř kanálků jsou smyslové buňky tzv. neuromasty, které registrují tlaky, jež se na ně přenášejí z tekutiny, v níž se vznášejí. Takto získané informace jsou pak předávány do mozku.*

Žraloci jsou **vejcorodí**, **vejcoživorodí** *nebo* **živorodí**. *Vajíčka jsou hranatá a veliká, u některých druhů přes 20 cm. Mláďata žraloků přicházejí na svět dvěma způsoby. Většina z nich se líhne z vajec kladených na dno. Tato vejce mívají vlastní ochranné pouzdro, které chrání mládě do vylíhnutí. Někteří žraloci jsou nicméně živorodí a přivádějí na svět živá mláďata. Jakmile se malý žralok vylíhne, okamžitě odpluje a začíná se starat sám o sebe. Matka mizí v hlubinách a její starost o mládě končí.*

7) Nyní vyzveme žáky, aby vypracovali **úkoly č. 2–4.** Odpovědi na otázky zkontrolujeme formou závěrečné diskuze/pléna.

Odpovědi:

Úkol č. 2:

a) chrupavkou

b) rozšířená část konečníku, vyústění trávicí, vylučovací a často i rozmnožovací soustavy

c) postranní čára funguje na způsob detektoru změny polohy a má rozhodující roli v udržování rovnováhy. Často je srovnávána se sonarem.

d) velká játra plní u žraloků funkci chybějícího plynového měchýře

e) žraloci jsou vejcorodí, vejcoživorodí nebo živorodí

Úkol č. 3:

a) ve všech

b) brakická voda je voda, která má koncentraci solí mezi mořskou a sladkou vodou

c) kůže je kryta plakoidními šupinami krytými sklovinou

d) **tapetum lucidum** je reflexní odrazová vrstva pod sítnicí oka, umožňuje lepší vidění za šera nebo v kalné vodě

e) lorenziniho ampule

f) jeho čich

Úkol č. 4:

1. plakoidní
2. žábry
3. brakická
4. kloaka
5. vnitřní
6. postranní
7. skvalen
8. přímý

Tajenka: obrovský

Téma: Paryby – Žraloci

Úkol č.1 – Z nabídky vyber správnou odpověď a označ ji.

1. Žraloci jsou starší než dinosauři.
Žraloci jsou druhem dinosaurů.
Žraloci vyhubili dinosaury.

2. Žraloci se vyskytují jen v některých oceánech.
Žraloci se nacházejí v každém oceánu.
Žraloci se vyskytují pouze v řekách a jezerech.

3. Žralok má kostru z kosti.
Žralok nemá kostru.
Žralok má kostru z chrupavky.

4. Většina žraloků je velká jako lidé.
Většina žraloků je mnohem větší než lidé.
Většina žraloků je menší než lidé.

Úkol č. 2 – Popiš stavbu těla žraloka a odpověz na otázky pod obrázkem

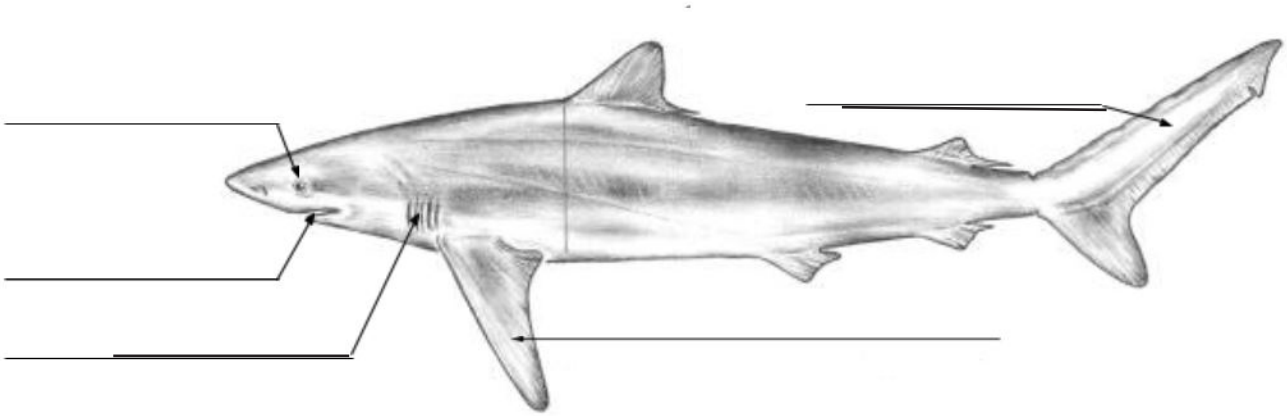

a) Čím je tvořena **KOSTRA** žraloka? .....

b) Co je to **KLOAKA**? .....

c) Co je to **POSTRANNÍ ČÁRA** a jaký má **VÝZNAM**? .....

.....

d) Co nahrazuje žralokům **PLYNOVÝ MĚCHÝŘ** a jaký má **VÝZNAM**? .....

.....

e) Jak se žraloci obvykle **ROZMNOŽUJÍ**? .....

Úkol č. 3 – V následujícím textu vyhledej a zvýrazni informace týkající se přizpůsobení žraloka životu ve vodě. Potom odpověz na otázky pod textem.

Žraloci jsou významní predátoři mořských a v některých případech i brakických nebo sladkovodních ekosystémů. Přestože většina z nich žije v teplých mořích, je několik druhů žraloků, kteří pronikají ústími řek do vnitrozemí. Jedním z těchto druhů částečně sladkovodních žraloků je australský žralok bělavý.

Žraloci mají hydrodynamický tvar těla. Jejich kostra je lehká, převážně chrupavčitá. Kůže je krytá tvrdými, lehce vystouplými šupinami se sklovinou na povrchu. Téměř lze tvrdit, že jejich tělo je pokryto zuby. Na jedné straně můžete namítnout, že vystouplé šupiny mohou zvyšovat tření, a tím i odpor vody, na straně druhé straně je možné, že zvyšují účinnost plovacích pohybů žraloka. Dalším zajímavým přizpůsobením těchto paryb životu ve vodě je tzv. tapetum lucidum. Žralok často loví za šera nebo i v kalné vodě. Také při ústí řek je ve vodě často zhoršená viditelnost, a to díky množství jemného materiálu přinášeného do moře. Tapetum lucidum je reflexní odrazová vrstva pod sítnicí oka, která umožňuje lepší vidění za šera nebo v kalné vodě. Kromě toho je prokázáno, že žraloci vidí barevně. Jak je vidět, zrak žraloků je docela dobrý, přestože nevidí úplně ostře.

Naprosto unikátním orgánem mezi živočichy jsou lorenziniho ampule. Vypadají jako malé otvory v přední části hlavy žraloka. Jde o multifunkční orgán a nás bude zajímat především schopnost rozpoznávat tímto orgánem elektrické impulsy vysílané jinými živočichy. Tyto impulsy vznikají svalovou činností. Stejně jako tapetum lucidum, i lorenziniho ampule pomáhají žralokovi orientovat se v kalné vodě. Dalšími funkcemi tohoto orgánu je zjišťování změn v teplotě a slanosti vody. Další ze smyslových orgánů, postranní čára je vám již známá. Poslední smysly, o kterých se zmíníme, jsou čich a chuť. Čich a chuť u živočichů žijících ve vodě trvale splývají. Čich je u žraloků opravdu vynikající. Čichové laloky zaujímají asi dvě třetiny hmotnosti žraločího mozku. Žralok vnímá chuťové a čichové podněty pomocí receptorů rozložených po celém těle. Žraloci rozeznají i nepatrné množství krve ve vodě na několik set metrů.

a) V jakých vodách se můžeme setkat se žraloky? .....

.....

b) Pokus se zjistit, co jsou to **brakické vody**. .....

.....

c) Charakterizuj povrch těla žraloka: .....

.....

d) Co je to **tapetum lucidum**? .....

e) Jaký unikátní orgán pomáhá žralokovi při zjišťování změn v teplotě a slanosti vody?

.....

f) Co umožňuje žralokovi rozpoznat i malé množství krve ve vodě? .....

.....

Úkol č. 4 – Vyluštěním tajenky zjistíš, který druh žraloka je největším žijícím zástupcem žraloků

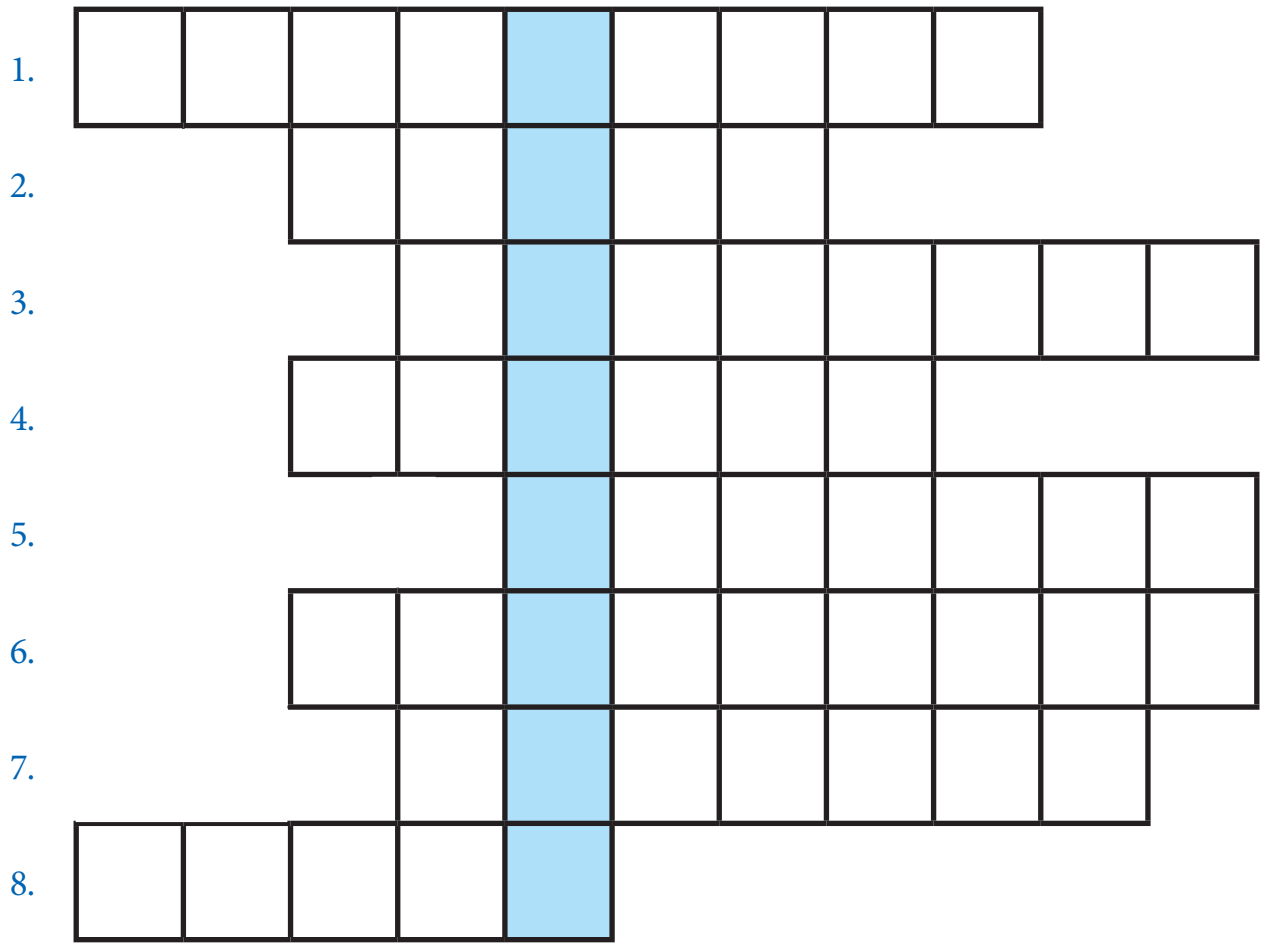

1.Typ šupiny pokrývající tělo paryb.
2. Dýchací orgán paryb.
3. Voda, která má koncentraci solí mezi mořskou a sladkou vodou.
4. Společné vyústění trávicí, vylučovací a rozmnožovací soustavy paryb.
5. Způsob oplození paryb.
6. Čára, která funguje na způsob detektoru změny polohy.
7. Látka obsažená v játrech žraloků, která slouží k nadlehčování jejich těla.
8. Vývin žraločích mláďat.

TAJENKA: ŽRALOK _____

METODICKÉ LISTY – DĚJEPIS (PL 6–9)

ANGLIE NA PŘELOMU 12. A 13. STOLETÍ

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Anglický jazyk, Člověk a společnost, Zeměpis
Výukové metody a strategie:	frontální výuka, skupinová a kooperativní výuka, samostatná a skupinová práce, práce s textem
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	Žáci dokáží popsat situaci na přelomu 12. a 13. století v Anglii a porozumí proměně panovnického majestátu. Vysvětlí okolnosti vzniku *Magny charty libertatum* a jejím důsledkům, které měla pro anglického panovníka.
Pomůcky:	tabule/interaktivní tabule, pracovní listy **(PL6–9)**, psací potřeby

Postup:

Poznámka pro pedagogy:
Pracovní list se dělí na čtyři úkoly, ke kterým se vážou další otázky. První úkol je obecného charakteru. Druhý úkol pracuje s dobovou písní, kterou sepsal Richard Lví srdce v době svého zajetí. Ve třetím úkolu se žáci seznamují s legendou o Robinu Hoodovi. Ve čtvrtém úkolu žáci opět pracují s pramenem – *Magna charta libertatum*.

1) Představíme žákům situaci v Anglii na přelomu 12. a 13. století. Seznámíme je se dvěma panovníky, kvůli jejichž vládě došlo k oslabení královské moci, které vyvrcholilo přijetím *Magny charty libertatum* (Richard Lví srdce a Jan Bezzemek).

2) Rozdáme žákům pracovní list **PL6**. Požádáme je o vypracování úkolu, který obsahuje především obecné informace o Velké Británii a jejích dějinách. Žáci luští křížovku. Pojmy, které se mají v křížovce objevit, souvisí nejen s dějinami, na které se tento pracovní list zaměřuje. Nejprve žákům úkol vysvětlíme a poté jim dáme prostor na samostatné vypracování. Jedna otázka se týká stoleté války (druhá otázka), více informací **ZDE**. Žákům stručně tento konflikt představíme, a otevřeme si tak dveře do budoucích hodin. Čtvrtá a šestá otázka se vrací k počátkům anglických dějin, více

informací **ZDE**. Odpovědi na tyto otázky mohou být využity v rámci opakování již probraného učiva. Zároveň osobu Viléma Dobyvatele můžeme už nyní propojit se stoletou válkou. Sedmá otázka se věnuje **anglikánské církvi**. U osmé otázky může být připomenuta rytířská kultura. Středověk je spjatý s rytíři, kteří se zúčastnili křížových výprav, ale také rytířských soubojů či **turnajů**.

V tajence vyjde přízvisko Richarda – **Lví srdce**. Více informací o Richardovi **ZDE**.

Odpovědi:
1. Londýn, 2. stoletá, 3. říše, 4. anglosaský, 5. království, 6. dobyvatel, 7. Canterbury, 8. turnaje

Tajenka: Lví srdce

3) Žákům krátce připomeneme **křížové výpravy**. Rozdáme pracovní list **PL7**, kde žáci pracují s básní, kterou sepsal král Richard v době svého zajetí. Po vypracování žákům přiblížíme okolnosti Richardova uvěznění. Více informací **TADY**.

Odpovědi:
1. v žaláři, 2. dvě zimy, 3. peníze, 4. zrádcům se pomstí – budou se kát

4) Přečteme si se žáky medailonek, který nám přiblíží osobu **Jana Bezzemka**, a text o Robinu Hoodovi. **PL8** se věnuje právě této legendě. Nejprve žáci na základě četby sami napíší tři vlastnosti, které mohly charakterizovat Robina Hooda. Dále vyberou tři obrázky, které patří k Hoodovi. Poslední část úkolu je diskusní. Žáci nejprve sami zkusí na otázku odpovědět. Následně vedeme třídní diskusi, kde jsou prezentovány konkrétní návrhy. Více o Robinu Hoodovi **ZDE**.

Odpovědi:
1. Robin Hood byl pravděpodobně např.: statečný, chrabrý, spravedlivý.
2. obrázky – les, kápě, luk
3. odpovědi mohou být různé

5) Na závěr rozdáme žákům **PL9**, který je věnován *Magně chartě libertatum*. Nejprve žáky seznámíme s okolnostmi oslabení královské moci, které vedly k přijetí **listiny**. Žáci se snaží na základě textu zjistit, o jaký pramen se jedná a zda byl panovník přijetí listiny nakloněn. V této části úkolu je propojení s předmětem Člověk a společnost, kdy žáci mají vysvětlit pojem parlament a společnou diskusí dojít k tomu, zda parlament ve Velké Británii existuje. Více informací **ZDE** a **ZDE**. Může proběhnout i diskuse o parlamentu v České republice.

Odpovědi:

1. Magna charta libertatum je listina.
2. Král byl naštvaný: *Král vykřikl, hluboce rozhořčen a posměšným tónem: „Proč, mezi všemi těmito nespravedlivými žádostmi, nežádají baroni také moje království? Jejich žádosti jsou pyšné a chimérické.“ A nakonec přísahal, pln hněvu, že jim nikdy neudělí podobné svobody, které by z něho udělali otroka.*
3. Parlament je zákonodárný sbor, který ve Velké Británii existuje i dnes.

Téma: Anglie na přelomu 12. a 13. století

Vylušti křížovku a tajenku doplň do věty.

1. Jak se jmenuje hlavní město Velké Británie?
2. Válka mezi Francií a Anglií probíhající ve 14. a 15. století.
3. Synonymum pro větší státní útvar.
4. Britové jsou …… národ.
5. Jakým státním útvarem byla a je Velká Británie?
6. Jaké přízvisko měl normanský vévoda Vilém, který v 11. století dobyl Anglii a stal se jejím novým vládcem?
7. Město, které je sídlem arcibiskupství a nejdůležitějším místem pro anglikánskou církev.
8. Jiné slovo pro rytířské souboje.

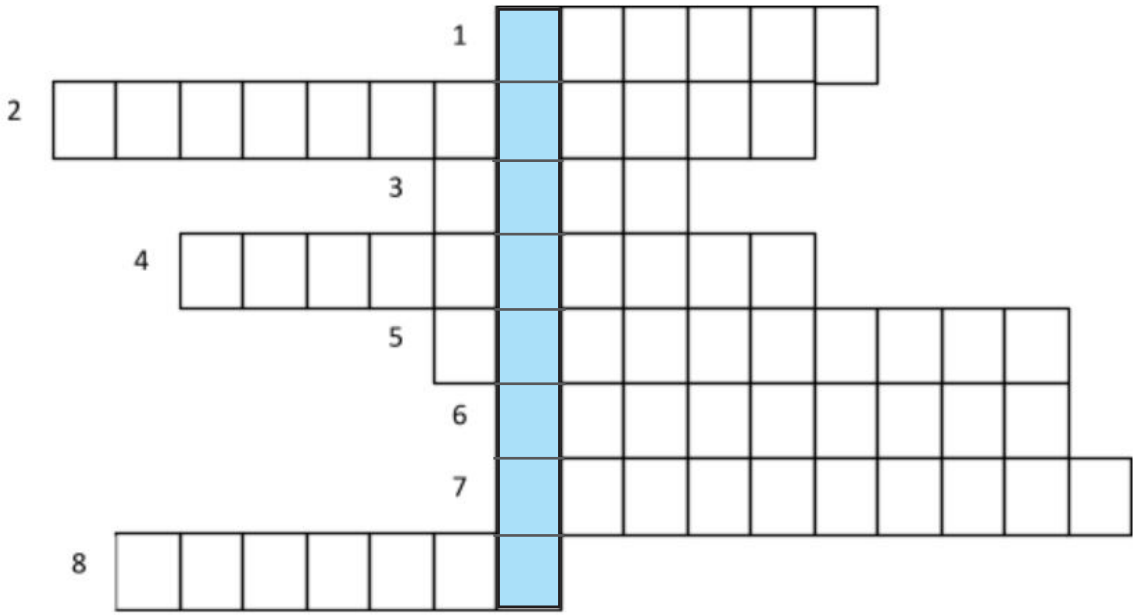

Já Richard zvaný…… jsem nastoupil na anglický trůn roku 1189 po svém otci. Moc času jsem ale ve své zemi nepobyl. Vyrostl jsem ve Francii a krátce po své korunovaci jsem se vydal na křížovou cestu do Svaté země získat zpět do rukou křesťanů Svatý hrob v Jeruzalémě.

Téma: Anglie na přelomu 12. a 13. století

Přečti si báseň anglického krále Richarda, kterou sám napsal, a zodpověz otázky.

Vězeň – přemožen bídou a bolestí –
obvykle nehýří rozumu svěžestí,
spíš bájí a zahání neštěstí.
Strádám k jejich prachšpatné pověsti
již dvě zimy zde v tomto žaláři.

V Normandii, Poitou a Anglii mí manové
nepovažují toto vůbec za nové;
Nenajdou se v mých zemích žoldnéřové
– a nemám jim to věru za zlé –,
jimž by peníze byly tak osudové
jak mně zde v tomto žaláři.

Jedno poučení tu však neomylně platí:
Mrtvé a vězně vždy každý zatratí.
A nepustí-li mne strážci mí klatí,
líto mi bude sebe i vás, lidé zlatí,
neboť vinni mou smrtí budete vy, ne mí kati,
když dál setrvám zde v tomto žaláři.

Nebudu divu, že srdce mé krutě povadne,
až onen pán ozbrojen do země mé vpadne.
(...) O mou věrnost nemusel se nikdy nikdo bát.
Běda však zrádcům mým budou se kát,
až neuvidím se zde v tomto žaláři!

Co se v těch v Tourraine a Anjou dotýká,
má mysl marně jejích zradě přivyká.
Mohli mi pomoci, jejich moc je veliká,
a nehnuli ani prstem, jak se říká,
a já stále úpím zde v tomto žaláři.

1. Kde se Richard v době psaní básně nacházel?

……

……

2. Jak dlouho se na tom místě už nacházel?

……

……

3. Co Richard potřebuje, aby se dostal zpět do své země?

……

……

4. Co slibuje svým zrádcům, až se vrátí zpět do Anglie?

……

……

Téma: Anglie na přelomu 12. a 13. století

Legenda o Robinu Hoodovi – Přečti si text a odpověz na otázky.

V době Richardovy nepřítomnosti v Anglii vládl jeho mladší bratr Jan zvaný Bezzemek. Údajně měl být popudlivý, mstivý, panovačný a ne příliš dobrý panovník. Právě do této doby je řazená legenda o zbojníkovi Robinu Hoodovi. Přečti si text a odpověz na otázky.

Robert z Locksley byl středověký šlechtic, který se spolu s králem Richardem zúčastnil křížové výpravy. Do Anglie se ovšem vrátil dříve a tam zjistil, že o jeho majetek ho připravil Jan Bezzemek. Robert tedy odešel žít do Sherwoodského lesa, kde potkal skupinu uprchlíků, se kterou začal loupit. Jejich obětmi byli ale pouze bohatí šlechtici a obchodníci. Svůj lup si skupina zbojníků nenechávala, ale rozdávala ho chudým. Robertovi začali jeho přátelé říkat Robin Hood. Tvrdilo se, že v Anglii neexistuje lepší lučištník, než byl právě on.

1. Na základě četby textu napiš alespoň tři vlastnosti, které vystihují Robina Hooda.

Robin Hood byl pravděpodobně ……...…….

2. Hood znamená v angličtině kapuce nebo kápě. Zakroužkuj obrázky, které se hodí k Robinu Hoodovi. Zohledni také informace, které jsi se dočetl/a v textu výše.

3. Proč myslíš, že se stal Robin Hood oblíbeným a je stále častým námětem pro filmové tvůrce?

……...……...……...…....

……...……...……....

Téma: Anglie na přelomu 12. a 13. století

Text níže představuje část znění *Magny charty libertatum*, tzv. Velké listiny práv a svobod, která je považovaná za základ anglického parlamentarismu. Právě za doby vlády Jana Bezzemka moc krále zeslábla a Jan byl nucen dokument podepsat.

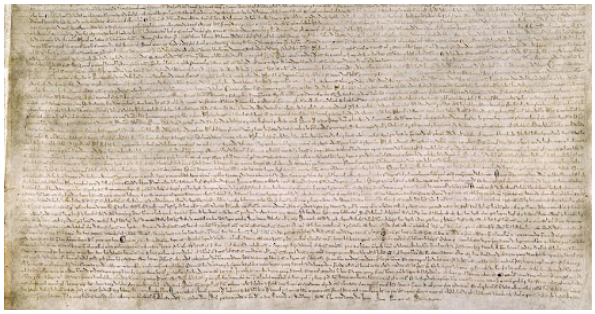

Baroni odevzdali královu poslovi dopis obsahující veliký počet zákonů a starobylých zvyků království a prohlásili, že nepovolí-li jim je král bez odkladu a nepotvrdí je vlastní pečetí, zmocní se hradů… Král vykřikl, hluboce rozhořčen a posměšným tónem: „Proč, mezi všemi těmito nespravedlivými žádostmi, nežádají baroni také moje království? Jejich žádosti jsou pyšné a chimérické.“ A nakonec přísahal, pln hněvu, že jim nikdy neudělí podobné svobody, které by z něho udělaly otroka.

Nechť se nevybírají v našem království žádné daně, nebudou-li schváleny obecnou radou našeho království, vyjímaje případ, že by šlo o vykoupení nás samých, vypravení našeho staršího syna do pole a k vypravení věna naší nejstarší dcery…

Navždy dáváme a postupujeme jim níže popsanou záruku: Totiž, aby baroni zvolili dvacet pět baronů z království, kteří … nechť mají povinnost všemi svými silami zachovávat, udržovat a dál zachovávat mír a svobody, které jsme vám postoupili … (Jestliže král nebude dodržovat své závazky), nechť oněch dvacet pět baronů s obcí celé země nás bude tísniti a obtěžovati všemi způsoby, kterými budou moci, totiž zabíráním hradů, pozemků, statků a jinými způsoby, … dokud poklesek nebude napraven podle jejich rozhodnutí.

1. Prohlédni si obrázek. *Magna charta libertatum* **je: listina projev kupní smlouva**

2. Jak král Jan reagoval na žádost baronů? Dolož svou odpověď přímo v textu.

……

……

3. Co to je parlament? Existuje ve Velké Británii dodnes, nebo má panovnice absolutní moc?

……

……

METODICKÉ LISTY – MATEMATIKA (PL 10)

TAJUPLNÉ KRUHY V OBILÍ A POSVÁTNÁ GEOMETRIE

Mezioborové vztahy:	Anglický jazyk, Zeměpis, Člověk a společnost, Výtvarná výchova
Výukové metody a strategie:	frontální výuka, skupinová a kooperativní výuka, samostatná a skupinová práce, třídní diskuze
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	prostorová geometrie, rýsování geometrických obrazců podle postupu, popisování geometrických obrazců za pomoci správných geometrických pojmů (kružnice, bod, přímka, střed, rovnostranný trojúhelník, vrchol trojúhelníku), tvorba vlastního geometrického obrazce
Pomůcky:	tabule/interaktivní tabule, pracovní listy **(PL10)**, psací potřeby, tužka, guma, kružítko, pravítko, papír, čtvrtka
Pomůcky k práci venku:	provazy, metrová tyč nebo svinovací metr, vytyčovací kolíky nebo kuželíky

Postup:

1) Hodinu zahájíme tím, že žákům ukážeme **fotografie** kruhů v obilí a krátce je seznámíme s tímto fenoménem. Dále žáci obrazce popíšou pomocí **správných geometrických pojmů.** Diskutujeme.

Kruhy v obilí jsou vždy záhadné a fascinující. Je jedno, jestli se objeví v Kanadě, USA, Holandsku, Francii či v Anglii. Ve všech zemích na světě se pěstitelé obilovin potýkají s tímto podivuhodným jevem geometrických vzorů, jež se objevují v plodinách pěstovaných na jejich pozemcích.

Obrazce většinou vznikají v noci a objevují se ve všech možných formách, jednoduché i komplikované, kruhy, čtverce, trojúhelníky a stále složitější formy a obrazce. Celé jsou viditelné většinou pouze při pohledu z oblohy a jejich velikost se pohybuje od několika desítek metrů až k několika stům metrů v průměru. Autoři těchto záhadných obrazců pracují většinou v noci a v letním období, kdy je obilí a další plodiny nejvyšší, tj. těsně před sklizní.

2) Žáky seznámíme se skutečností, že zemí, která vyhrává co do počtu výskytu obrazců v obilí, je právě Spojené království – konkrétně **jižní Anglie**. Doplníme obrázky a rovnou po ukázkách přejdeme k diskuzi a pokládáme otázky o vzniku kruhů. Následně představíme teorie o vzniku. V přiloženém **videu** můžeme s dětmi na téma vzniku diskutovat.

Video se zaměřuje na 10 otázek ohledně vzniku. Nad každou otázkou se zastavíme a povídáme si o ní. Není nutné projít celé video (trvá 6 minut). Dále můžeme použít **video** ze Somersetu, které ukazuje pohled na kruh, který se objevil v Anglii 26. 5. 2020.

Kruhy v obilí jsou nyní celosvětovým fenoménem a každý rok přibývá hlášení z dalších zemí. Avšak místem nejbohatším na jejich výskyt je jižní Anglie, kde se kruhy často objevují v okolí pravěkých lokalit, jako jsou například Stonehenge, Avebury a Silbury Hill (největší mohyla v Evropě) a v okolí hrabství **Hampshire** *a* **Wiltshire**. *První důkazy o tomto fenoménu se v Anglii datují již 22. srpna 1678 v regionu Hertfordshire. Od té doby pamatují britští farmáři, jak se na jejich polích po generace objevovaly jednoduché kruhy, které se postupně měnily v obrovské a složité geometrické formace.*

Ačkoli existuje řada teorií o původu kruhů, ještě nikomu se nepodařilo přesně objasnit, jakým způsobem jsou vytvářeny. Snad nejpřesvědčivější důkazy pocházejí z videozáznamů, na nichž jsou vidět malé, zářivě bílé světelné koule manévrující v obilných kruzích a kolem nich. Mnohá z těchto světel byla nafilmována za denního světla a vypadá to, že se pohybují cíleně a inteligentně. Existuje snad souvislost mezi těmito světelnými koulemi a vznikem kruhů v obilí? Jsou snad tyto záznamy důkazem o mimozemské návštěvě?

Biolog Horace Drew míní, že odpověď leží v cestování časem nebo mimozemské civilizaci. Jeho teorie říká, že by kruhy mohl vytvářet člověk, který cestuje časem, a tak vytváří kruh, aby pomohl naší planetě. Každý kruh podle něj obsahuje zakódovanou zprávu.

Výzkum, který provedl americký biofyzik Dr. William Levengood, naznačuje, že se na utváření kruhů podílí jakási mikrovlnná energie. Dalším měřením vědci zjistili také přítomnost silného magnetického pole, kvůli němuž přestávají v blízkosti kruhů fungovat i některá elektrická zařízení.

Vědci dále studují i vzorky rostlin odebrané z kruhů. Obiloviny jsou většinou zkroucené do spirály a stejně jako různá uhynulá zvířata (myši, ježci nebo ptáci) jsou silně dehydrovány z důvodu náhlého nárůstu teploty v daném místě. Vše je jakoby vysušené. Ve středu některých kruhů byla také naměřena nezvykle vysoká teplota, místy až 60 °C.

Ať už jsou kruhy v obilí čímkoli, jisté je, že uchvátily a inspirovaly lidi z celého světa. Doposud nebyly nalezeny žádné stopy, jež by dokazovaly přítomnost člověka ani žádné známky použití nástrojů, které by vysvětlovaly vznik těchto obrazců. Nevysvětlitelnou záhadou zůstává také velmi krátká doba, během které obrazce vznikají (většinou méně než jedna noc).

Dále můžeme žáky seznámit s webovými stránkami **ZDE**, které se zabývají teorií kruhů.

3) Podle času a možností si žáci mohou vyzkoušet narýsovat libovolně velkou soustavu rovnostranných trojúhelníků uvnitř kruhu podle zadání/postupu. V případě potřeby je možné pracovní postup (na dalším listu) vytisknout a použít jako doplňkový pracovní list.

Pracovní postup:

1. Nastav si pevnou vzdálenost mezi hroty kružítka, kterou nebudeš měnit.

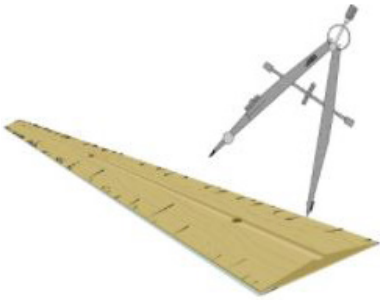

2. Narýsuj kružnici.

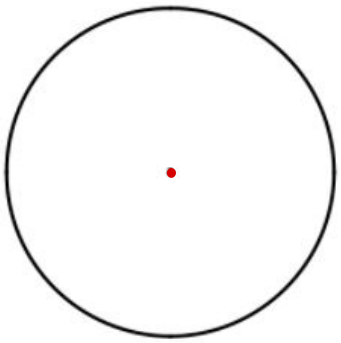

3. Na kružnici vyber pevný bod.

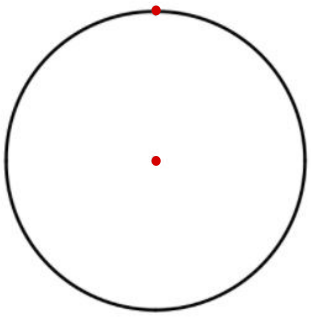

4. Kružítkem postupně obejdi celý kruh a v každém bodě, kde tužka protne kružnici, udělej značku.

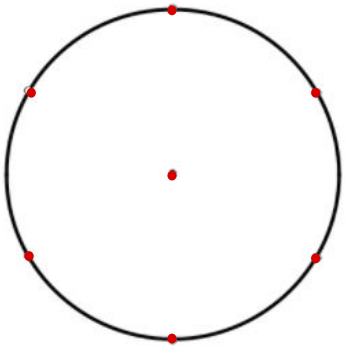

5. Spoj 3 body a vytvoř rovnostranný trojúhelník.

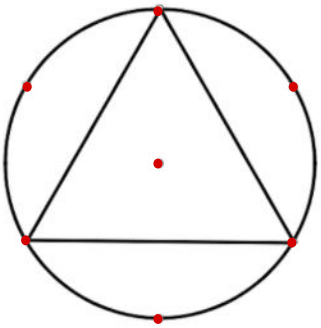

6. Nakresli úsečku spojující vrchol trojúhelníku, střed kruhu a okraj kruhu.

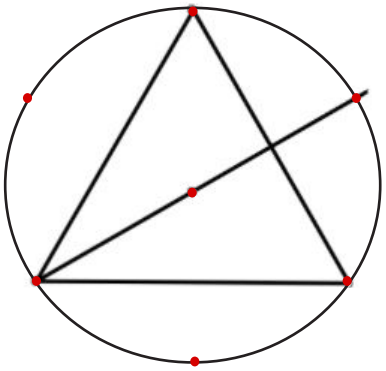

7. Přidej další dvě totožné úsečky.

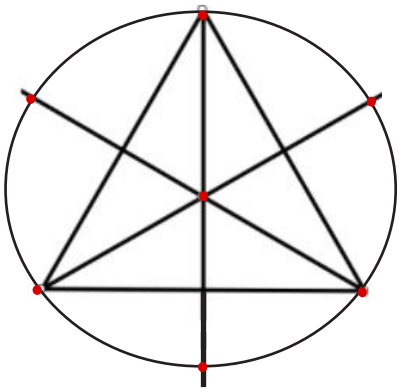

8. Použij body, kde úsečky protínají původní trojúhelník, k narýsování nového rovnostranného trojúhelníku.

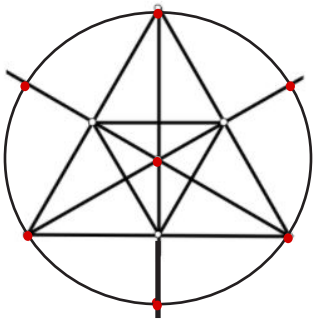

9. Pokračuj s rýsováním trojúhelníků uvnitř trojúhelníků.

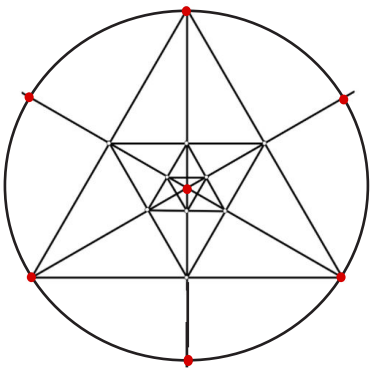

5) Nakonec vyzveme žáky, aby vytvořili **vlastní design obilného kruhu (PL10)** spolu s instrukcemi.

4) Aktivita na školním pozemku nebo vytvoření vlastního designu (**PL10**): žáci se rozdělí do skupin (minimálně po 3 žácích) a zkusí vytvořit vlastní obrazec, který by byl vidět z oken školy a následně by ho vyfotili. Skupiny zkusí vytvořit jednoduché tvary.

Čtverec, kruh, zaoblený trojúhelník, symbol Jing-Jang, pravidelný mnohoúhelník.

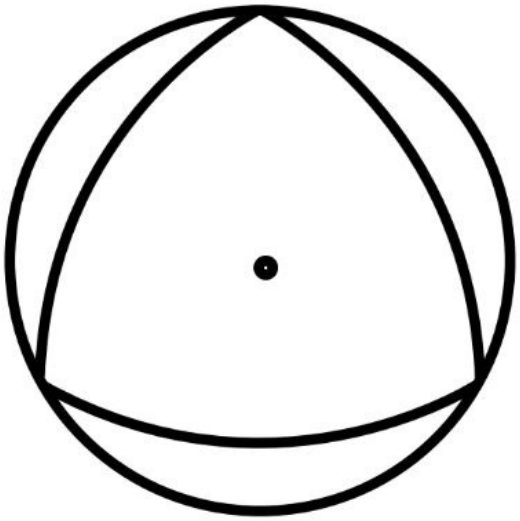

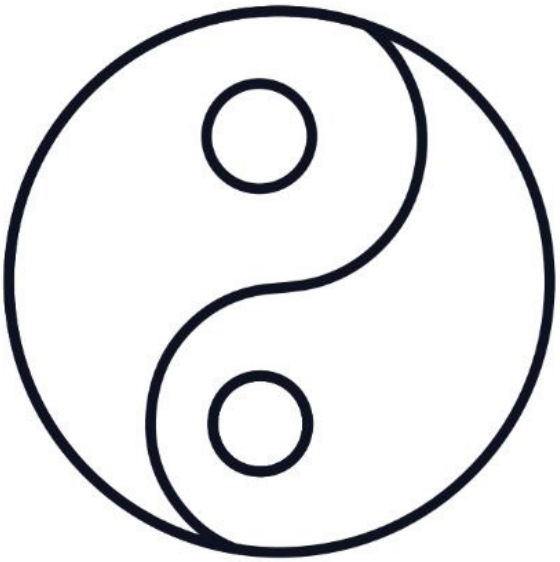

Tomuto způsobu se říká **tzv. provazová geometrie** – tj. konstrukce základních geometrických obrazců s rozměry metry až desítky metrů.

Téma: Tajuplné kruhy v obilí a posvátná geometrie

Za pomoci geometrických pomůcek vytvoř vlastní design obilného kruhu (nech se inspirovat geometrií kruhů z anglického Hampshire a Wiltshire). Sepiš seznam pokynů tak, aby podle nich byli tvoji spolužáci schopni tvůj návrh realizovat. Návrh nezapomeň správně terminologicky popsat.

METODICKÉ LISTY – FYZIKA (PL 11–12)

SLAVNÍ BRITŠTÍ VĚDCI – ÚŽASNÝ ŽIVOT PROFESORA STEPHENA HAWKINGA

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Anglický jazyk, Člověk a společnost, Dějepis
Výukové metody a strategie:	frontální výuka, skupinová a kooperativní výuka, samostatná a skupinová práce, práce s textem, kvíz
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	seznámení se s osobností profesora Stephena Hawkinga (jeho životem a vědeckou kariérou), život s postižením, úspěch navzdory handicapu
Pomůcky:	tabule/interaktivní tabule, pracovní listy **(PL11–12)**, psací potřeby, zvýrazňovač

Postup:

1) Nejprve se žáků zeptáme, zda si vzpomenou na jméno nějakého významného britského vědce nebo přímo fyzika.

2) Rozdáme pracovní list **PL11 – Kdo je kdo – Slavní britští vědci.** Žáci mohou pracovat samostatně nebo ve skupinách.

3) Odpovědi společně zkontrolujeme. Podle času a možností můžeme doplnit i další zajímavé detaily ze života slavných vědců.

Odpovědi:
Alexander Fleming – B
Stephen Hawking – C
Michael Faraday – F
Charles Darwin – E
Sir Isaac Newton – A

Edmund Halley – G
Rosalind Franklin – D

4) Představíme žákům osobnost profesora **Stephena Hawkinga**. Společně s žáky zhlédneme jeho TED talk – video o velkých otázkách vesmíru **TADY**. Žáky upozorníme také na možnost zhlédnutí celovečerního autobiografického filmu o Hawkingově životě nazvaný **Teorie všeho** (Theory of Everything). Dále je možné se s žáky podívat na dokument o profesoru Hawkingovi **TADY**.

5) Poté rozdáme žákům k vypracování **PL12**. Žáci si přečtou životopis Stephena Hawkinga. Při čtení v textu zvýrazní klíčové informace (v prvním odstavci jsou už zvýrazněny).

6) Na závěr žáci na základě informací z textu vypracují kvíz o profesoru Hawkingovi. Upozorníme je, že správných může být více možností, ne jen jedna.

Odpovědi:
1. A, 2. B, 3. B, 4. C, 5. ABC, 6. A, 7. B, 8. C, 9. B, 10. B

Tip pro pedagogy:

Třídní diskuse – Hawking nejednou vyjádřil názor, že ho **nemoc obohatila a že do doby, než onemocněl, žil vlastně nudný život.** Na sklonku života prohlásil: **„Nemocí motorických neuronů trpím prakticky celý svůj dospělý život, ale nezastavilo mě to. Mám krásnou rodinu a jsem úspěšný ve své práci. Člověk by nikdy neměl ztrácet naději.“**

Zde se otevírá možnost s žáky prodiskutovat,jestli a jak může být postižení/handicap v životě vlastně obohacující a jak lze i s postižením prožít plnohodnotný a naplněný život.

Téma: Slavní britští vědci – Kdo je kdo

Do tabulky ke každému ze světoznámých britských vědců správně přiřaď, čemu se věnovali a co byly jeho/její největší vědecké zásluhy a objevy.

1. Alexander Fleming
(1881–1955)

2. Stephen Hawking
(1942–2018)

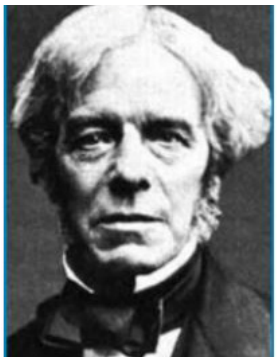

3. Michael Faraday
(1791–1867)

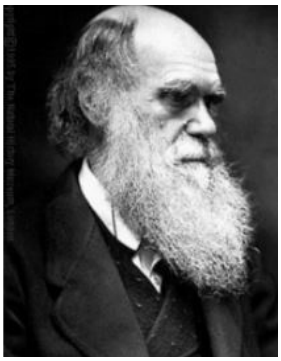

4. Charles Darwin
(1809–1882)

5. Sir Isaac Newton
(1643–1727)

6. Edmund Halley
(1656–1742)

7. Rosalind Franklin
(1920–1958)

A.	**Britský matematik a fyzik** autor gravitačního zákona a zakladatel klasické mechaniky		E.	**Britský přírodovědec** zakladatel evoluční teorie	
B.	**Britský chemik a bakteriolog** objevitel prvního antibiotika – penicilinu		F.	**Britský fyzik** objevitel elektromagnetické indukce a elektrických siločar	
C.	**Britský teoretický fyzik** autor teorie černých děr		G.	**Britský astronom, matematik a fyzik** extenzivně se věnoval studiu komet	
D.	**Anglická biofyzička a bioložka** objevitelka rentgenové krystalografie a molekulární struktury DNA				

Téma: Úžasný život profesora Stephena Hawkinga

Přečti si životopis profesora Stephena Hawkinga. Při čtení v textu zvýrazni klíčové informace (v prvním odstavci jsou už zvýrazněny).

„Zde je má rada pro všechny žijící s postižením: Soustřeďte se na věci, které vám vaše postižení nebrání dělat dobře, a nelitujte věcí, ve kterých vám brání. I když jsem měl tu smůlu, že jsem onemocněl amyotrofickou laterální sklerózou, měl jsem v životě velké štěstí téměř ve všem ostatním. Například v tom, že jsem pracoval v teoretické fyzice, v jedné z mála oblastí, kde mé postižení nebylo seriózním handicapem.“

Prof. Stephen Hawking

Mládí

Stephen Hawking se narodil v Oxfordu 8. ledna 1942 jako nejstarší ze čtyř dětí. Jako dítě byl naprosto zdravý. Ve škole byl Stephen znám jako „Einstein“ i přesto, že až do 8 let neuměl číst ani psát. Na začátku školní docházky se Stephen příliš dobře neučil, brzy ale začal projevovat skutečný zájem o fyziku, na kterou měl zjevně také velký talent. (Zajímavostí je, že i Einstein byl jako dítě ve svém vývoji trochu pomalejší než průměr a začal mluvit, až když mu byly 3 roky!)

Letní večery svého dětství a dospívání trávil Stephen nejraději vleže na trávníku, pohledem do nebe. Hvězdy ho fascinovaly a doslova magneticky přitahovaly. Stephen také rád hrával deskové hry. Jako teenager sestavil z recyklovaných součástek počítač, který dokázal vyřešit základní matematické problémy.

Vysokoškolská léta

Když bylo Stephenovi 17 let, začal studovat fyziku na Oxfordské univerzitě, učivo mu ale připadalo „neuvěřitelně jednoduché“. Ve svém volném čase Stephen rád četl sci-fi, chodil tančit a stal se také horlivým kormidelníkem univerzitního veslařského klubu.

Když získal na Oxfordu svůj první titul, měl pocit, že si ho univerzita dostatečně neváží a oznámil: „Pokud mi dáte jedničku, pojedu do Cambridge. Pokud dostanu dvojku, zůstanu v Oxfordu, takže očekávám, že mi dáte jedničku.“

V roce 1962 promoval Stephan na Oxfordu s vyznamenáním 1. třídy ve fyzice a pokračoval v Trinity Hall v Cambridge, kde získal doktorát z kosmologie. Jeho práce zahrnovala spolupráci s Rogerem

Penrosem na teorémech gravitační singularity v rámci obecné teorie relativity. Stephen zjistil, že černé díry vyzařují záření, které bylo pojmenováno jako „Hawkingovo záření“. Začal také pracovat na teorii, která sjednocuje obecnou relativitu a kvantovou mechaniku.

Na silvestrovském večírku v roce 1963 se Stephen setkal s Jane Wildovou, která se stala jeho přítelkyní a později ženou.

Diagnóza

Když bylo Stephenovi 21 let (rok poté, co potkal Jane) byl diagnostikován s onemocněním motorických neuronů. Stephen měl vzácnou pomalu progredující formu onemocnění také známou jako amyotrofická laterální skleróza, („ALS“ nebo Lou Gehrigova choroba). ALS je smrtelné onemocnění, které způsobuje, že neurony ovládající mozek a míchu postupně odumírají.

V roce 1965 se Jane a Stephen vzali a měli společně tři děti. Původně nikdo neočekával, že se Stephen dožije 30. narozenin, nakonec to ale trvalo několik desetiletí, než ALS Stephena úplně paralyzovala. Přestože život s nemocí byl pro Stephena občas deprimující, dožil se nakonec neuvěřitelných 76 let! Zemřel 14. března 2018, tedy více než 50 let po tom, co mu sdělili smrtelnou diagnózu. 14. březen je shodou okolností také den Einsteinových narozenin.

Dokonce i poté, co Stephen ztratil schopnost mluvit, komunikoval prostřednictvím asistenční technologie, pomocí takzvaného zařízení pro generování řeči (speech generating device – SGD). Původně Stephan používal ke komunikaci ruční spínač, ale jak se jeho stav zhoršoval, muselo jeho zařízení být přizpůsobeno tak, aby mohl komunikovat pomocí jednoho lícního svalu.

Vědecká kariéra

V roce 1975 se Stephen stal ředitelem výzkumu v Centru pro teoretickou kosmologii a v roce 1979 byl jmenován Lucasiánským profesorem matematiky. V roce 1988 napsal knihu o svých teoriích s názvem „Stručná historie času: Od velkého třesku k černým dírám“ (Brief History of Time). Byl to obrovský bestseller a vévodil britským knižním žebříčkům po dobu rekordních 237 týdnů! Stephen za svou práci získal spoustu ocenění, včetně prezidentské medaile svobody, mnoha cen v oblasti fyziky, ceny Wolf Foundation, Copleyho medaile a královna mu dokonce udělila titul velitele britského impéria.

Stephen se v průběhu svého života stal světoznámou, uznávanou celebritou a objevil se i v mnoha televizních pořadech včetně Star Treku, Teorie velkého třesku, Simpsonových a Futuramy. V roce 2012 se Stephen stal zakládajícím patronem Sky Badger, charitativní organizace pro postižené děti ve Spojeném království.

Podle informací z textu zakroužkuj správnou odpověď.

Kvíz o profesoru Hawkingovi

1. Kdy se profesor Hawking narodil?
A. 1942
B. 1963
C. 1884

2. Jakou nemocí profesor Hawking trpěl?
A. Dyslexií
B. ALS
C. ADHD

3. Stephen Hawking se se svou nemocí narodil.
A. Ano
B. Ne

4. V kolika letech se Hawking naučil číst?
A. ve dvou letech
B. v pěti letech
C. v osmi letech

5. Stephen Hawking měl rád
A. deskové hry
B. tanec
C. veslování

6. Slavná kniha profesora Hawkinga se jmenuje
A. Brief History of Time
B. A Brief History of Our Times
C. A Brief History of Black Holes

7. Jak se jmenuje zařízení, pomocí kterého profesor Hawking komunikoval?
A. Speech making machine (SMM)
B. Speech generating device (SGD)
C. Talking and moving machine (TMM)

8. Zdrojem Hawkingova záření je
A. měsíc
B. mikrovlnná trouba
C. černé díry

9. Postava Stephena Hawkinga se objevila v pořadu
A. Star Wars
B. Star Trek
C. Dancing with the stars

10. Stephen Hawking zemřel v roce
A. 1999
B. 2018
C. 2001

SLOVNÍ MAGIE S MARY POPPINS

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	poslech, čtení, brainstorming, řízená diskuse, samostatná práce, skupinová práce, kreativní práce s jazykem a slovní zásobou, slovotvorba, fonologie, práce se slovníkem (popř. online slovníkem), diskuze
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	poznávání cizí kultury skrze příběh/hlavního hrdinu, poslech a porozumění mluvenému/zpívanému textu, fonologie/ fonetika/ výslovnost obtížných slov, rozvoj slovní zásoby hrou, tvoření slov a jejich použití ve větě, porozumění informacím v jednoduchých poslechových textech, formulace vět v přítomném čase
Pomůcky:	pracovní list **(PL13)**, ukázka z filmu Mary Poppins (Mary Poppins, USA, 1964), slovník

Postup:

1) V úvodu se s žáky bavíme o anglickém jazyce obecně. *Angličtina je dnes světovým jazykem číslo jedna a bezpochyby představuje novodobou lingua franca, přední jazyk vědy, světového obchodu, diplomacie, velkých mediálních agentur i turistiky. Sedmdesát procent světové pošty a 80 % všech počítačových a internetových informací je napsáno v angličtině a jako druhým jazykem jí hovoří na různých úrovních pokročilosti až 1,4 miliardy lidí na celém světě.Velká popularita angličtiny spočívá v její relativní jednoduchosti. Přes bohatou slovní zásobu, kterou angličtina disponuje, má poměrně snadnou gramatiku. Ke konverzaci v tomto jazyce nepotřebujeme znát gramatické rody ani pády, navíc i pravopis je poměrně snadný.*

Následně žákům vysvětlíme, že do angličtiny (stejně jako i do ostatních jazyků) neustále vstupují nová slova a slovníky jsou každý rok aktualizovány o některá z těchto nových slov. Zmíníme, že nová vznikají několika **způsoby** a že kromě záměrně vytvořených slov a slov přejatých z cizích jazyků existují i slova, která vzniknou jako jazykové hříčky.

2) Nyní představíme **Mary Poppins** jako hudební příběh a jeho hlavní hrdinku s vysvětlením, že existuje nádherná píseň s názvem velmi dlouhého nesmyslného slova – **Supercalifragilisticexpialidocious – superkalifradžilistikexpijalidózní** (více **ZDE**). Toto slovo je také jedním z nejdelších slov v anglickém jazyce.

3) Dětem pustíme ukázku z **filmu**. Na tabuli napíšeme slovo **Supercalifragilisticexpialidocious** a vysvětlíme žákům, že Mary Poppins používá tohoto slova k vyjádření nebo popisu situace. Zeptáme se žáků, co si myslí, že toto slovo znamená. Pro Mary Poppins je to slovo, které používá, když nemá co říct. Ale také může znamenat, že je něco úžasné nebo úchvatné. Požádejte žáky, aby jej použili ve větě.

4) Rozdáme pracovní list **PL13** a žáky požádáme, aby v prvním úkolu zjistili počet písmen ve slově **(Odpověď je 34 písmen.)** a aby se poté ve druhém úkolu pokusili v tomto slově najít jiná, kratší slova (např. ex, super, lid, per, list, if, rag, tic, us, doc – hovorová zkratka pro doktora či dokument apod.). Žáci mohou pracovat samostatně, ve dvojicích anebo týmech. Po dokončení úkolu vyzveme žáky, aby se o nalezená slova podělili se třídou. Tento úkol můžeme vyřešit formou soutěže na čas (čili kdo v časovém limitu najde nejvíce slov).

5) Poté ve třetím úkolu vypíšeme ze slova všechny souhlásky a samohlásky (consonants and vowels) a vyzveme žáky, aby z nich kombinacemi vytvořili co nejvíce slov (zde se nabízí velké množství slov, např. grace, fragile, agile, delicious, supper, pups, capes, expel, spelt, pegs, pest, steps, strap, plot, logistic, logs, express, dice, ice, price, dial, practice, stag, cold, lice, grip, spouse, guilt, lies, expect, race, scale, cast, glide, list, scoop, scope, radical, facial, drip, trip, expect, scout, lead a další). Tyto slova pak ve čtvrtém úkolu žáci pro procvičení použijí ve větě.

6) Nakonec, v pátém úkolu, vyzveme žáky, aby přišli s co nejvíce vlastními nesmyslnými slovy a dali jim smysl. Žáci mohou nejprve stanovit obecný význam slova, které chtějí vytvořit (je slovo pozitivní či negativní, jakou emoci chceme slovem vyjádřit), a poté na slově zapracovat. Třídu povzbudíme k maximální kreativitě. Žáci mohou pracovat samostatně, nebo ve skupinkách.

7) Z vytvořených slov můžeme na závěr uspořádat třídní soutěž. Každý jednotlivec/tým představí třídě jedno své nesmyslné slovo a ostatní týmy se pokusí uhodnout význam.

Téma: Word magic with Mary Poppins

Mary Poppins enjoys making words fun. One of the songs in the musical is called **Supercalifragilisticexpialidocious**, a wonderfully long nonsense word. It is difficult to read so we are showing the word first, followed by the same word broken into smaller words to help you say it.
Try it yourself!

Mary Poppins si ráda hraje se slovy. Jedna z písní v muzikálu Mary Poppins se jmenuje Supercalifragilisticexpialidocious, což je nádherně dlouhé nesmyslné slovo, které je těžké přečíst. Proto nejprve představíme slovo celé a poté ho rozdělíme na kratší slova, která se budou lépe vyslovovat. Zkus si to sám/a!

Supercalifragilisticexpialidocious

Super – cali – fragi – listic – expi – ali – do – cious

1. How many letters are in this nonsense word? ……..
Kolik písmen je v tomto nesmyslném slově?

2. Now try to find shorter words from within Supercalifragilisticexpialidocious.
Nyní zkus najít kratší slova v rámci slova Supercalifragilisticexpialidocious.

……
……
……

3. To help you, we have put the consonants and vowels separately, as consonants have to be put with vowels to make a word. The vowels are:
Abychom ti pomohli, rozdělili jsme samohlásky a souhlásky, protože souhlásky se musí skládat se samohláskami, abychom z nich vytvořili slovo. Samohlásky jsou:

A E I O U Y or a e i o u y

Here are the vowels in the long, nonsense Mary Poppins word for you to use:
Zde jsou samohlásky v dlouhém nesmyslném slově Mary Poppins, které můžeš použít:

a a a e e i i i i i i i o o u u

Here are the consonants:
Zde jsou souhlásky:

c c c d f g l l l p p r r s s s t x

Write down as many words as you can combining all these letters. For example, you can spell 'dog' using an o from the vowels, with d and g from the consonants.
Slož co nejvíce anglických slov kombinací všech těchto písmen. Například slovo „dog" utvoříme pomocí samohlásky „o" a souhlásek „d" a „g".

My words:
Slova (anglicky):

……
……
……

4. Now write two sentences using the words you have found.
Nyní napiš dvě věty pomocí slov, která jsi našel/našla.

a)……
……
……

b)……
……
……

5. Supercalifragilisticexpialidocious is a nonsense word. Now work with a partner to create your own nonsense words, using any letters, and put them in a sentence.
Supercalifragilisticexpialidocious je nesmyslné slovo. Nyní se pokus vytvořit vlastní nesmyslná slova pomocí libovolných písmen a potom je použij ve větě.

a) Nonsense words

……
……

b) Sentence

……
……

METODICKÉ LISTY – HUDEBNÍ VÝCHOVA (PL 14–15)

BRITSKÁ POPULÁRNÍ HUDBA SOUČASNOSTI – STORMZY A ED SHEERAN

Mezioborové vztahy:	Anglický jazyk, Český jazyk, Dějepis, Zeměpis, Člověk a svět/ Člověk a společnost
Výukové metody a strategie:	prezentace, poslech, práce s videem, řízená diskuse, samostatná práce, skupinová práce, práce s textem a slovní zásobou, diskuze
Časová dotace:	1–2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se s osobnosti současné britské hudební scény (Ed Sheeran a Stormzy), poslech a porozumění zpívanému textu v angličtině, rozvoj slovní zásoby
Pomůcky:	tabule, interaktivní tabule, pracovní listy **(PL14–15)**, videoklipy/ ukázky z písní Eda Sheerana a Stormzyho, česko-anglický slovník

Postup:

Stormzy jako vzor mladých Britů

1) Nejprve se žáků zeptáme, zda se již setkali s osobností Stormzyho a jeho hudbou. Krátce umělce představíme nejen jako hudebníka, ale také jako aktivistu a bojovníka za dobré věci.

Stormzy *(vlastním jménem Michael Ebenazer Kwadjo Omari Owuo Jr) je současný britský umělec, který se v posledních letech proslavil nejen svou hudbou ve stylu* **grime**, *ale také svým aktivismem a bojem za práva menšin a podporou a povzbuzováním „barevných" lidí. Stormzy sám musel velmi tvrdě pracovat, aby se dostal tam, kde je. Nejinspirativnější na něm je ale to, že svůj úspěch a slávu využívá k tomu, aby bojoval za dobré a prospěšné věci. Stormzy si například uvědomil, že studenti s tmavou barvou kůže jsou nedostatečně zastoupení na Cambridge University a vytvořil pro ně stipendium. Jindy se oblékl jako Santa a šel navštívit nemocné děti do nemocnice. Jako už slavný také navštívil svou starou základní školu, aby dal jejím současným žákům tipy do života.*

Když byl sám označen za homofoba za tweety, které v minulosti napsal, plně se veřejně omluvil. Řekl, že to, co na Twitteru sdílel, bylo neslušné a urážlivé, a požádal o odpuštění celou LGBT+ komunitu.

Stormzy se vypořádává s předsudky, když je vidí, zastává se druhých a využívá svou slávu a jmění k pomoci ostatním, kteří dosud nedosáhli takového úspěch jako on.

2) Poté představíme Stormzyho hit Superheroes. (**Upozornění pro učitele**: v písni se vyskytují choulostivá slova, která jsou nedílnou součástí hudebního žánru grime. Slovo *shit* se dá v kontextu písně přeložit následujícím způsobem „shit is tough for us – life is tough for us", „talk shit – talk nonsense").

Minulý rok (září 2020) vydal Stormzy píseň a videoklip nazvaný **Superheroes** *(Superhrdinové). Ještě předtím, než umělec své video oficiálně uveřejnil, se ho rozhodl nejprve sdílet s žáky na 2. stupni britských škol. Když se žáci po uzavření škol koronavirovou pandemií v září 2020 navrátili do škol a usadili se v lavicích, uvítal je přes televizní obrazovku hlas: „Yo, what's going on, people? It's Stormzy here." („Hej, co se děje, lidi? Tady Stormzy."). V krátkém nahraném projevu, který doprovázel vysílání videa Superheroes ve školách, Stormzy řekl: „Chtěl jsem své video ukázat nejdříve vám. Myslím si, že je důležité, abyste věděli, že jako žáci a studenti jste úžasně silní a máte velkou moc… Navzdory barvě vaší pleti, bez ohledu na to, odkud pocházíte, nehledě na vaše náboženství, navzdory čemukoli, co pro vás může být překážkou: jste superhrdinové. A já jsem natočil toto video, abych vás inspiroval, abyste věděli, že hranicí je až nebe. Abyste věděli, že všechno, co se ve vás skrývá, vás dělá neuvěřitelnými."*

Pustíme žákům **videoklip**. Krátce pohovoříme o tom, jak v něm mladí černí chlapci a dívky objevují své vlastní superschopnosti. Jeden chlapec zjistí, že je dobrý v matematice. Jiná dívka zjistí, že důvěra jí pomáhá létat. Stormzy věří, že všichni máme něco, co nás dělá výjimečnými.

Nyní vyzveme žáky, aby vypracovali **PL14**. *Představte si, že by Stormzy navštívil vaši školu. Jaké tři otázky byste mu položili?* Obvykle přemýšlíme nad superschopnostmi jako nad magickými schopnostmi, jako je např. čtení myšlenek nebo umění stát se neviditelným. Dále vyzveme žáky, aby popřemýšleli o supervlastnostech, kterých si nejvíce cení u sebe i u ostatních. Můžeme navrhnout vlastnosti jako: paměť, kreativita, tanec, mrštnost, chytrost atd. Odpovědi společně probereme.

Ed Sheeran

1) Hodinu začneme diskuzí o osobnosti **Eda Sheerana.** Zjistíme, co žáci o umělci vědí, zda znají některé z jeho největších hitů (**Shape Of You** a **Castle On The Hill**) a podle potřeby seznámíme žáky s dalšími detaily z jeho života.

Sheeran se narodil poblíž anglického města Halifax ve West Yorkshiru ve Velké Británii. Byl vychován v katolické rodině a od čtyř let zpíval v místním kostelním sboru. Ve velmi mladém věku se naučil základy hry na kytaru a při studiích na střední škole začal skládat písničky. V roce 2008 se přestěhoval do Londýna, aby se mohl více zaměřit na svou hudební kariéru.

V dubnu 2011 vystoupil se svým debutovým singlem „The A Team". Písnička se umístila na 3. místě na žebříčku UK Singles Chart a za první týden se prodalo přes 58 000 kopií. Singl se brzy dostal do TOP 10 v zemích jako Austrálie, Německo, Irsko, Japonsko, Lucembursko nebo Nový Zéland. Jeho debutové album + bylo vydáno 12. září 2011 a za první týden se prodalo 102 000 kopií.

21. února 2012 Ed obdržel ceny Brit Awards v kategoriích Nejlepší britský mužský sólo umělec a Britský průlomový akt roku. V březnu 2012 se připojil k Taylor Swift a její písničce „Everything Has Changed", kterou společně s Taylor napsal a poskytl vokály. Ed spolupracoval také se skupinou One Direction na písničkách Over Again a Little Things.

V červnu 2014 bylo vydáno druhé studiové album nazvané × (krát, ang. čteno jako multiply). Pilotním singlem se stal videoklip s písničkou „Thinking Out Loud", ve kterém Ed tančí. Během 24 hodin video zhlédlo přes 3 miliony diváků.

Na začátku roku 2017 se Ed po roční pauze vrátil s dvěma novými singly „Castle On The Hill" a „Shape Of You", které jsou součástí jeho alba ÷. Na serveru YouTube se videoklip k písni Shape of you stal s více než 4 miliardami zhlédnutími druhým nejsledovanějším videem.

V roce 2019 vydal album No.6 Collaboration Project. Na tomto albu spolupracoval se zpěváky jako je např.: Justin Bieber, Camila Cabello, Bruno Mars, Travis Scott, Eminem nebo 50 Cent. Album bylo nominováno na cenu Grammy. Na konci roku 2019 oznámil Ed na svém posledním koncertě Divide Tour, že si dá na 18 měsíců pauzu. Jako důvod uvedl, že chce víc cestovat a trávit čas se svou manželkou Cherry Seaborn.

V červnu 2021 vydal Ed singl Bad Habits, který je debutovým singlem alba = (rovná se). Na albu se také nachází píseň Visiting Hours, která je o jeho zemřelém příteli Michaelovi Gudinskemu. Celé album = vyšlo 28. října 2021.

2) Nyní žákům uložíme k vypracování **PL15**. Žáci si nejprve přečtou text/refrén písně **Perfect** a pokusí se uhodnout, které ze dvou tučně vytištěných slov uslyší. Poté jim pustíme refrén z písně, žáci poslouchají a označí slovo, které slyší. Odpovědi zkontrolujeme.

Odpovědi:

I'm, dark, between, barefoot, listening, when, you, I, my, heard, look

3) Jako poslední aktivitu můžeme použít refrén Sheeranovy písně Perfect rytmizovat (např. hra na tělo), či ho použít při výuce klávesových, dechových či strunných nástrojů.

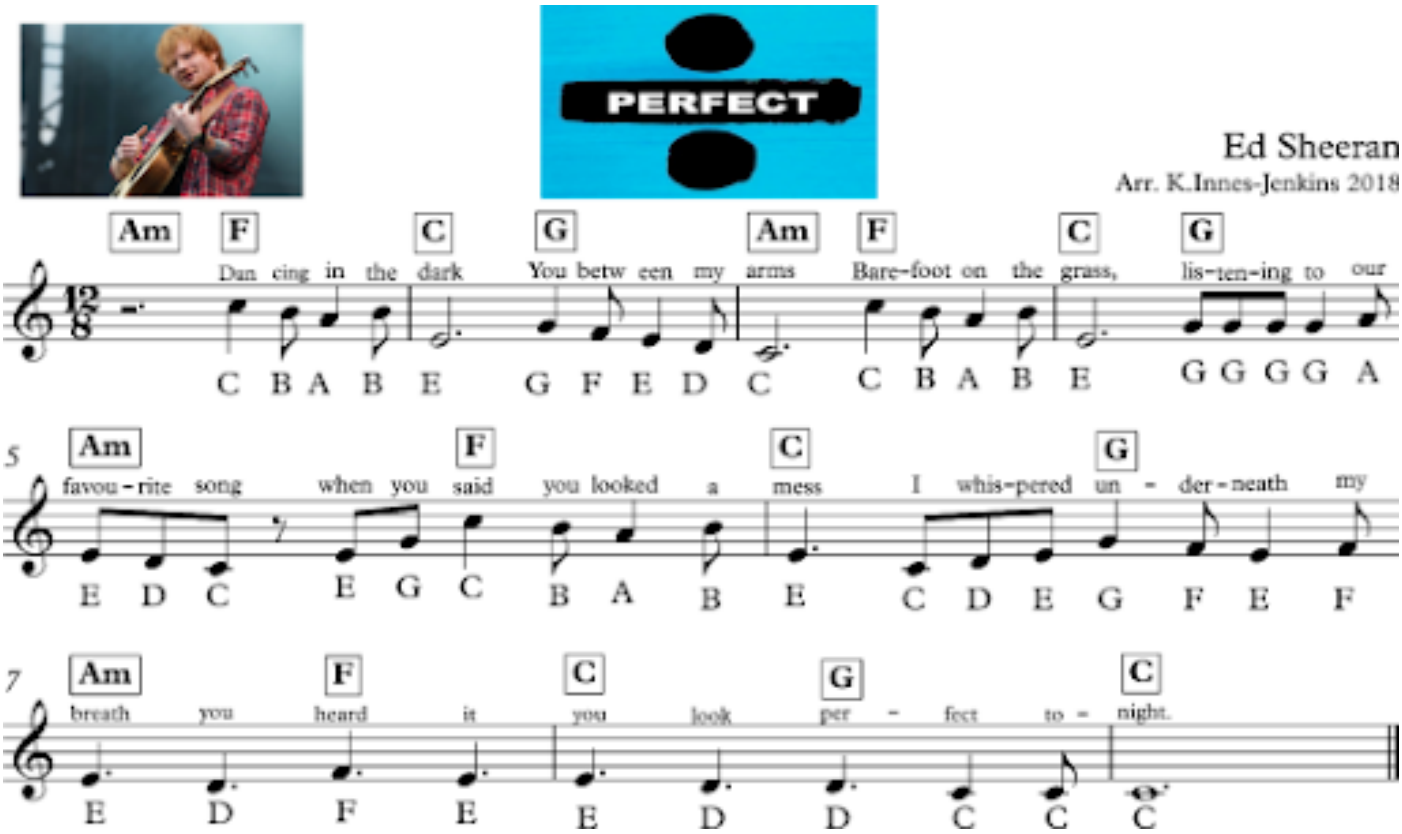

Téma: Stormzy jako vzor mladých Britů

1. Představ si, že by Stormzy navštívil tvou školu. Jaké tři otázky bys mu položil/a?

a) _____?

b) _____?

c) _____?

2. Když se řekne superschopnosti, obvykle se nám vybaví magické síly, jako je čtení myšlenek nebo schopnost stát se neviditelným. Stormzyho video ukazuje, že i vlastnosti jako laskavost nebo trpělivost jsou superschopnostmi.

- **Jaké další superschopnosti tě napadají?**
- **Jakými superschopnostmi oplýváš ty, nebo tvoji kamarádi/ blízcí?**
- **Jakých superschopností si nejvíce vážíš u druhých a proč?**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Téma: Ed Sheeran

1. Přečti si text/refrén písně Perfect a pokus se uhodnout, které ze dvou tučně vytištěných slov uslyšíš. Potom si píseň poslechni a označ slovo, které slyšíš.

PERFECT – CHORUS

Baby, we're / I'm dancing in the dark / park
with you in / between my arms
Walking / Barefoot on the grass,
listening / singing along to our favourite song
But / When you said you / I looked a mess,
you / I whispered underneath your / my breath
But you said / heard it, darling,
you look / are perfect tonight

2. Nauč se refrén Sheeranovy písně Perfect na hudební nástroj dle tvého výběru.

POUŽITÉ ZDROJE

[CIT. 2022-7-17] DOSTUPNÉ POD LICENCÍ PUBLIC DOMAIN A CREATIVE COMMONS

- https://www.bdmi.org/Book-Reading/Charlie-and-the-Chocolate-Factory.pdf
- https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/60777/V_20117_P.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- https://dum.rvp.cz/
- https://projekty.osu.cz/synergie/dok/opory/kovar-metodika-vyuky-geografie-na-2-stupni-zs-a-ss.pdf
- https://www.youtube.com/watch?v=1kL6sPnOcNU
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Roald_Dahl
- https://www.youtube.com/watch?v=FHKOkVVyAVM
- https://www.youtube.com/watch?v=SS9UYJSOJDE
- https://www.youtube.com/watch?v=9_s-OrWz_Z8
- https://www.youtube.com/watch?v=tJpLEbkfXXQ
- https://www.youtube.com/watch?v=1YXmZvEdv6k
- https://formativne.cz/
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Karl%C3%ADk_a_tov%C3%A1rna_na_%C4%8Dokol%C3%A1du
- https://www.google.com/search?q=crop+circles&rlz=1C5CHFA_enCZ911CZ911&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwidh4H2sfL0AhU2gv0HHS7cBdQQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1200&bih=598&dpr=2
- http://www.dali.sk/clanky/odkazy/obilkruhy.htm
- https://slideplayer.cz/slide/15160832/
- https://docplayer.cz/2750114-Clovek-a-svet-prace-rysovani-design-a-konstruovani-mgr-dana-pavlikova.html
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Fyzika#:~:text=Fyzika%20
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Alexander_Fleming
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Stephen_Hawking
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Michael_Faraday
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Darwin
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Isaac_Newton
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Edmund_Halley
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Rosalind_Franklinov%C3%A1

- https://www.ted.com/talks/stephen_hawking_questioning_the_universe?language=cs#t-124143
- https://www.youtube.com/watch?v=qZey3ycQM6k
- https://www.youtube.com/watch?v=NGMkgaWg6Nw
- https://www.tes.com/teaching-resource/the-amazing-professor-stephen-hawking-12365229
- https://www.dotyk.cz/publicistika/zemrel-stephen-hawking-fyzik-jenz-pres-sve-postizeni-odkryl-tajemstvi-vesmiru.html
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Kladivoun_obecn%C3%BD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDralok_modr%C3%BD
- http://zivazeme.cz/atlas-paryb/liskoun-velkooky
- https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDralok_mako
- https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDralok_sle%C4%8Fov%C3%BD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDralok_dlouhoploutv%C3%BD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Kloaka
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Chrupavka
- https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99%C3%AD%C4%8Dno%C3%BAst%C3%AD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Paryby
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Postrann%C3%AD_%C4%8D%C3%A1ra
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Tapetum_lucidum
- https://www.youtube.com/watch?v=FLR38JyUsas
- https://fred.fraus.cz/qf/cs/ramjet/knihovna/623da7527338026
- https://www.tes.com/teaching-resource/sharks-6132842
- https://www.tes.com/teaching-resource/sharks-information-power-point-6035388
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Vlajka_Spojen%C3%A9ho_kr%C3%A1lovstv%C3%AD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:St%C3%A1tn%C3%AD_symboly_Spojen%C3%A9ho_kr%C3%A1lovstv%C3%AD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_znak_Spojen%C3%A9ho_kr%C3%A1lovstv%C3%AD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Hymna_Spojen%C3%A9ho_kr%C3%A1lovstv%C3%AD
- báseň: KVIRENC, Jan. *Evropa do roku 1914: historie v dokumentech.* Liberec: Dialog, 2007. ISBN 978-80-86761-70-1, s. 79–80.
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Bezzemek#/media/Soubor:JanAngl.jpg
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Magna_charta_libertatum#/media/Soubor:Magna_Carta_(British_Library_Cotton_MS_Augustus_II.106).jpg
- Magna charta: KVIRENC, Jan. *Evropa do roku 1914: historie v dokumentech.* Liberec: Dialog, 2007. ISBN 978-80-86761-70-1, s. 84–85.

- https://www.dejepis.com/ucebnice/stoleta-valka-1337-1453/
- https://www.dejepis.com/ucebnice/anglie-v-ranem-stredoveku/
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Anglikánská_církev
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Rytířský_turnaj
- https://www.dejepis.com/ucebnice/krizove-vypravy/
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_I._Lv%C3%AD_srdce
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Bezzemek#Spory_s_barony
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Robin_Hood#Obsah_legendy
- https://www.dejepis.com/ucebnice/vznik-centralizovanych-statu-v-zapadni-evrope/
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Magna_charta_libertatum
- https://www.csfd.cz/film/21539-mary-poppins/prehled/
- https://www.cesky-jazyk.cz/slovnicek-pojmu/obohacovani-slovni-zasoby/#axzz79B7DlDv6
- https://www.youtube.com/watch?v=4M1XC00RMA8
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Spojen%C3%A9_kr%C3%A1lovstv%C3%AD#:~:text=Tvo%C5%99%C3%AD%20ji%20%C4%8Dty%C5%99i%20zem%C4%9B%2C%20Anglie,pravomoc%C3%AD%20p%C5%99id%C4%9Blen%C3%BDch%20jim%20britsk%C3%BDm%20parlamentem
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Konstitu%C4%8Dn%C3%AD_monarchie
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Spojen%C3%A9_kr%C3%A1lovstv%C3%AD#Zahrani%C4%8Dn%C3%AD_politika_a_brexit
- https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_znak_Spojen%C3%A9ho_kr%C3%A1lovstv%C3%AD#:~:text=%C5%A0t%C3%ADtono%C5%A1i%20lev%20a%20jednoro%C5%BEec%20jsou,korun%C4%9B%2C%20dr%C5%BE%C3%AD%20me%C4%8D%20a%20%C5%BEezlo
- https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_parky_ve_Spojen%C3%A9m_kr%C3%A1lovstv%C3%AD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Podneb%C3%AD_Spojen%C3%A9ho_kr%C3%A1lovstv%C3%AD#:~:text=Podneb%C3%AD%20Spojen%C3%A9ho%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD%20je%20v,jasn%C3%A9ho%20po%20zata%C5%BEen%C3%A9%20s%20de%C5%A1t%C4%9Bm
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Golfsk%C3%BD_proud
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Spojen%C3%A9_kr%C3%A1lovstv%C3%AD#Ekonomika
- https://www.cestujlevne.com/pruvodce/spojene-kralovstvi/doprava
- https://www.gigaplaces.com/gigalist-nejkrasnejsi-mesta-anglie/
- https://en.wikipedia.org/wiki/Llanfairpwllgwyngyll

- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bd/Cy-Llanfairpwllgwyngyll-gogerychwyrndrobwllllantysiliogogogoch_%28Welsh_pronunciation%2C_recorded_17-05-2012%29.ogg
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Lond%C3%BDn#Turistick%C3%A9_atrakce
- https://www.youtube.com/watch?v=Vkwju2AEBKU
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Grime
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Ed_Sheeran
- https://magazin.sfdb.cz/wp-content/uploads/2020/05/new-project-11.jpg

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

PRAHA PRAGUE PRAGA PRAG

INBÁZE